

Giuseppe Marci

Letteratura sarda

In presenza di tutte le lingue del mondo

Testo

Con traduzione in armeno

CENTRO DI STUDI FILOLOGICI SARDI / CUEC

ԶՈՒԶԵՊՊԵ ՄԱՐԶԻ

*Մարդինական գրականություն
Աշխարհի բոլոր լեզուների ներկայությամբ*

Հրատարակչական համակարգ
ՍԱՐԴԻՆԻԱՅԻ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ / CUEC

ՋՈՒՋԵՂՊԵ ՄԱՐԶԻ
Սարդինական գրականություն
Աշխարհի բոլոր լեզուների ներկայությամբ

CUEC ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ © 2014
Առաջին հրատարակությունը՝ մայիս, 2014
ISBN: 978 88 8467 877 5

ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԿԱՐԻՆԵ ՄԱԿԻՆՅԱՆԻ
ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՄԱՎՐԻԿ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

Սույն տեքստը համառոտ ամփոփումն է Ջուզեպպե Մարչիի
«Աշխարհի բոլոր լեզուների ներկայությամբ: Սարդինական գրականություն»
աշխատության
(Կալիարի, Սարդինիայի Բանասիրական Ուսումնասիրությունների
Կենտրոն / Cuec, 2005)

ՍԱՐԴԻՆԻԱՅԻ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԿԵՆՏՐՈՆ

Via Bottego, 7-09125 Cagliari
Tel. 070344042- Fax 0703459844
www.filologiasarda.eu
info@centrostudifilologici.it

CUEC
Via Is Mirrionis 1, 09123 Cagliari
Tel/fax 070271573-070291201
www.cuec.eu
info@cuec.eu

Տպագրությունը՝ *Il legatore*, Կալիարի

Կազմի պատկերը՝
«ՍԱՐԴԻՆԻԱ», Լուսանկարը՝ Ջորջիո Դետտորիի

ԳՈՎՔ ՍԱՐԴԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Եթե կա մի էլեմենտ, որը բնութագրում է Սարդինիան, նրա պատմությունը և գրողների ստեղծագործությունները, դա այն է, որ սարդինացիները շարունակ առնչվել են տարբեր ժողովուրդների, մշակույթների ու լեզուների հետ և մշակել սեփական լեզվական մի համակարգ *աշխարհի բոլոր լեզուների ներկայությամբ*՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ նավագնացության, առևտրի և պատերազմների արդյունքում առիթ են ունեցել հանդիպել բոլոր ժողովուրդների հետ:

Բարդ է սարդիներենի և նրա գրավոր կիրառության ինդիքը, քանի որ սարդիներենը՝ այդ հնագույն լեզուն, թվում է լիարժեքորեն չի արտահայտվել գրավոր ժառանգության մեջ, իրականում այն ամրապնդվել է բանավոր և գրավոր խոսքի միջև եղած բեղմնավոր կապի և իշխող մշակույթների լեզվական ազդեցության շնորհիվ: Այսպես է բացատրվում XX դարի գրողների այն ֆենոմենը, որ նրանք ստեղծագործելիս թե՛ արձակում և թե՛ չափաձոյում ձգտում էին օգտագործել սարդիներենի լեզվական բազում տարբերակներն ու ձևերը՝ ստանալով լեզվական մի *խառնակույտ*:

Eloge de la créolité-ում Ժան Բերնաբեն, Պատրիկ Շամուագուն և Ռաֆայել Կոնֆեանը հաստատում են, որ սկսել են "*la minutieuse exploration de nous-mêmes*"՝ մի հնագիտական ուսումնասիրություն, որի նպատակն է վերծանել և պահպանել այն ամենը, ինչը թաղված է եղել պատմության տառապալի հոսքի տակ:

Մեր դեպքում նույնպես հնագիտական *պեղումը* պետք է վերծանի *nous-mêmes*-ի, մեր մշակույթի, մտքերի և հոգեբանության ներքին շերտավորումը:

Մենք պետք է վերաիմաստավորենք Սարդինիայի հազարամյա պատմությունը՝ կենտրոնում տեղադրելով գլխավոր հերոսին՝ էթնոպատմական սուբյեկտին, որը պատմության և գրականության պատմության վերձանման գործընթացներում գրեթե մոռացվել է: Մենք, փաստորեն, բազմաքանակ Սարդինիաներ ունենք (փյունիկապունականը, ռոմանականը, կատալոն-արագոնյանը, ինչպես նաև սավոյանը): ավելի սակավ է ուսումնասիրված և նկարագրված եզակիության տարրը, ինչը վերաբերում է Սարդինիայի պատմությանը և ժողովրդին, որը հազարամյակներ ապրելով կղզու վրա՝ *իր ինքնությունը* և *տեղը* գիտակցում է՝ ելնելով սեփական աշխարհընկալումից:

Սարդինացիների մասին ընկալումներից մեկը նրանց՝ նույն աշխարհագրական տարածքում բնակվելն է, ինչն ուժգնորեն առանձնացնում է սարդինացիներին՝ որպես կղզու ժողովուրդ: Նրանց ներկայության մասին շատ բան գիտենք, բայց նույնքան էլ չգիտենք: Այն, ինչ չգիտենք, թվում է՝ մեզ թույլ է տալիս թերագնահատել նույնիսկ այն, ինչ գիտենք: Միաժամանակ, այն, ինչ գիտենք, մեզ ստիպում է մեծ ուշադրություն դարձնել և ճշգրիտ չափանիշերով դիտարկել ներկան և նույնիսկ այն ամենը, ինչ բացակայում է վավերագրական պլանում:

Երբ մենք խորանում ենք գրական հաղորդակցության ասպարեզում, դրանով իսկ թափանցում ենք ընկալման և ռեալ իրականության ոլորտ, այսինքն՝ համաձայնության մեջ, որը հեղինակին կապում է ընթերցողի հետ:

Առաջին հերթին պետք է հաշվի առնենք, որ սարդինացի ընթերցողները և հեղինակները կիսում են մի հայեցակարգ, ինչպես բացատրում է գրող Ջուզեպպե Դեսսին, հիմնված մի ժամանակի գաղափարի վրա, որը տարբերվում է *պատմական եվրոպականից*, որն անշարժ է՝ «մի հավերժ ներկա», որտեղ ոչինչ չի կորչում և ամեն ինչ ակտիվ է:

Գրականության մեջ հանդիպում ենք երկրաբանական այն դարաշրջանների մասին հիշողությանը, որոնցում

թրծվել է քարը, որն այսօր էլ սարդինացիների կոլեկտիվ պատկերացման մեջ ունի մեծ կարևորություն, այնպես, ինչպես նավագնացության և առևտրի, առաջին սերմած ցորենի հատիկի, խաղողից քամված առաջին գինու մասին հիշողությունը, երբ շատ տարիներ դեռ պետք է անցնեն նուրագների քաղաքակրթությանը հասնելու համար:

Ինչպե՞ս կարող էր այլ կերպ լինել հազարավոր հուշարձանների, նուրագների հետ, որոնք դիմակայում են ոչ թե թշնամու հնարավոր հարձակումներին, այլ նախ և առաջ մոռացվելու, իր մասին հիշողությունը կորցնելու վտանգին: Բավական է կարդալ Գրացիա Դելեդդայի վեպերը՝ ստուգելու համար այդ աչալրջության արդյունքները, *imprintig*-ը, որը բխում է աչալրջությունից և արտահայտվում է նաև դրական իմաստաբանական արժեքավորման մեջ, որին ուղեկցում են *հինավուրց, նախնադարյան, նախապատմական* ածականները՝ սահմանելու մի վաղեմի ժամանակաշրջանի արժեքները, մի կորցրած ժամանակաշրջան, մի տարածություն և մի հանգամանք, որոնցից սարդինացի ժողովուրդը հեռացվել է և որոնց ձգտում է վերադառնալ:

Պետք է նաև ուշադրություն դարձնենք այն առնչություններին, որոնք սարդինացիները հյուսել են նախ լատինական, իսկ հետագայում իտալական և ապա իսպանական մշակույթների հետ:

Մեկ այլ վարկածով կարող ենք նշել, որ խոսքը վերաբերում է մի *առավելության*՝ առաջադեմ մշակութային աշխարհը ներսից գննելու և այն որպես սեփականը զգալու հնարավորությանը:

Սարդինացիները միշտ կապեր են ունեցել իտալական թերակղզու հետ: Նավարկում էին Միջերկրական ծովով հազարամյակներ շարունակ, լիգուրացիների հետ օբսիդիան էին փոխանակում, հաստատում էին փոխհարաբերություններ, որոնք պահպանվում և ամրապնդվում էին առևտրի և միջնադարյան ժամանակաշրջանի լեզվական ավանդույթների շնորհիվ: Ջենովան և Պիզան դարպաս դարձան դեպի

Իտալիա, դեպի իտալական լեզուն, մշակույթը և գրականությունը. այդ ազատ ընտրությունը՝ վերահաստատված իսպանական ամբողջ ժամանակաշրջանի ընթացքում, մեզ օգնում է ըմբռնել նոր սկսված իտալականացման գործընթացը, որը դարեր հետո ավարտվեց Պիեմոնտեի հետ միացումով: Չի եղել սեփական ինքնությունը հիմնադրող գծերի հակադրություն, այլ նախ և առաջ եղել է հետագա միջոցների ձեռքբերում՝ ինքնարտահայտման համար:

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մարդինացիների պատմությունն այնքան հին է, որ ոչ ոք չի կարող ճշգրտորեն հաստատել, թե երբ է այն սկիզբ առել: Եվ գուցե իմաստ էլ չունի հարցադրել, թե երբ է առաջին մարդը ոտք դրել այդ կղզի: Իմաստ չունի նաև հարցադրել, թե ինչ ծագում է ունեցել նա և ինչու է հատկապես այդ կղզի եկել, իր ազատ ընտրությամբ է եկել, թե՞ հոսանքներն են նրան բերել, քամիներից քշված՝ իր կամքին հակառակ:

Այդ անհայտ հորից ու մորից ծնված ցեղը տարբերակում ու բնորոշում ենք մեկ հաստատուն փաստով՝ այն, որ նա Մարդինիան ընտրել է որպես սեփական բնակավայր: Մնացածն այնքան էլ պարզ չէ և խճճվում է հազարամյա պատմության ոլորապտույտ շավիղներում, արյան, մշակույթների և լեզուների շարունակական վերանորոգման մեջ, անխուսափելիորեն ձևափոխվող անթիվ փոխազդեցություններում, որոնք չէին կարող չհասնել Միջերկրական ծովի կենտրոնում գտնվող մի կղզի, որը ծառայում էր որպես նավագնացության միջակա նավահանգիստ, բնակավայր հանդիպումների և փոխանակումների համար:

Մեզ հայտնի առաջին տեղեկություններից մեկը վկայում է այն մասին, որ մ.թ.ա. մոտավորապես 7000 թվականին ինչ-որ մեկը օբսիդիան է տեղափոխել Մարդինիայից Լիգուրիա: Այդ հրաբխային ապակին մեզուրիթի, իսկ հետո նաև նեուրիթի ժամանակաշրջանում օգտագործվել է գործիքներ, դանակներ, նետերի կամ նիզակների ծայրակալներ պատրաստելու համար: Ով գիտի, թե ով կարող էր այն հանել ընդերքից, ով կարող էր տեղափոխել և ինչ նավերով. տեղացիներն են եղել, թե՞ լիգուրացիները: Եվ նրանց հանդիպումը եղել է

բռնի կողոպտման, թե՛ բարեկամական, առևտրական սկզբունքներով, կամ լեզվական ի՞նչ համակարգ են օգտագործել փոխըմբռնման համար:

Այդ շրջանում զարգացում էր ապրում կերամիկական իրերի արտադրությունը և զարդարվեստի տեխնիկան, ստեղծվում էին քանդակներ, կացարաններ, պատրաստվում էին դամբարաններ, կառուցվում էին սրբավայրեր, զարգանում էր մեգալիթյան մշակույթը, որը դրսևորումներ է ունեցել Արևմտյան Եվրոպայի շատ շրջաններում՝ Իբերական թերակղզուց մինչև Իռլանդիա: Մարդինացիներն այնպիսի մշակութային ձևեր էին ստեղծում, որոնք իրենց մտահղացմամբ, բնութագրական տարրերով և վերջնական արդյունքով վկայում էին Միջերկրական ծովի արևելյան ափի և Իբերիայի, ինչպես նաև Իտալիայի ու հարավային Ֆրանսիայի քաղաքակիրթ կուլտուրաների փոխհարաբերությունների մասին:

Սա բավական խոսուն ու դինամիկ պատկեր է, եթե հաշվի առնենք, որ օբսիդիանի անկումով և մետաղների օգտագործման զարգացումով, սկսած Պղնձե դարից (մ.թ.ա. 2900-2300), բռնկվեց այն, ինչը հնէաբան Ջովաննի Լիլլիուն բնութագրել է որպես «մետաղյա տենդ»: «Մետաղագործները», ունենալով տեխնիկական ունակություններ, արկածների ծարավից և վաստակելու երազանքից դրդված, ճամփա ընկան Անատոլիայից և Էգեյան ծովի կղզիներից դեպի արևմուտք, դեպի Իբերական թերակղզի, Ֆրանսիա, Ատլանտյան և Բալթյան երկրներ, Բալկանյան թերակղզի, Մալթա և Սիցիլիա, Մարդինիա:

Մենք քիչ բան գիտենք մինչնուրագյան և նուրագյան ժամանակաշրջանների խոսակցական լեզվի մասին. մեզ միայն լեզվական *բեկորներ* են հասել (առկա տոպոնիմիայում և բառապաշարում), որոնք վերաբերում են հինավուրց դարաշրջանին և դրսևորում են մինչհնդեվրոպական բնութագրական գծեր:

Պատմությունը, մեկը մյուսի վրա տարբեր շերտեր տեղադրելով, հետագայում շարունակել է իր խաղը և պայմաններ ստեղծել, որի հիմքի վրա կարելի էր ձևավորել այն, ինչն այսօր մեզ թվում է մի *նախառոմանական լեզվական սուրստրատ*, յուրահատուկ թանձրուկ, որում հին սարդիկյան տարրերն ուղեկցվում են պունական տարրերով և իբերական մնացուկներով, որոնք ընդգծում են բասկերենի հետ ունեցած համաձայնությունը: Լեզվաբան Մաքս Լեոպոլդ Վագները, ըստ հնչյունաբանական կառուցվածքի, մատնանշել է հնարավոր կապերը Գուասկոնյայի, Սիցիլիայի և հարավային Իտալիայի հետ, ինչպես նաև բերբերների բարբառների, կամիտոսեմիտական որոշ հնչյունաբանական առանձնահատկությունների հետ:

Ով գիտի՝ արդյո՞ք սա ամբողջն է: Մ.թ.ա. VIII դարից սկսվում է պատմականորեն փաստագրված՝ տարբեր ժողովուրդների ներհոսքը՝ փյունիկեցիներ, կարթագենցիներ, հռոմեացիներ, վանդալներ, բյուզանդացիներ, արաբներ, պիզացիներ, ջենովացիներ, կատալոնացիներ, արագոնցիներ, պիեմոնտցիներ: Ամեն անգամ՝ մի այլ ձև, ամեն անգամ՝ մի այլ լեզու, բառեր՝ յուրացված և դրված նախահնդեվրոպական հինավուրց լեզվի հետ հարաբերության մեջ, որը դանդաղորեն ձևափոխվում էր կենդանի և եռուն սուբստրատի՝ ընդունակ արտահայտվելու որոշ բառերի արմատներում, շատ տոպոնիմիաներում, լեզվական վերին շերտերի ձևափոխման գործընթացներում:

Այն, ինչ մենք չգիտենք, գերազանցում է մեր իմացածին և մեր չիմացածում, որը միայն կարող ենք զգալ, բայց այն չի նշմարվում ոչ մի *բեկորում*, ոչ մի արմատում և ոչ մի տոպոնիմիայում, կա ապրելու տառապանք, կան անհանգստություններ, սպասումներ, մարդկային ցավ:

Հեշտ չի եղել անցումը տեղական լեզվից հռոմեականին, ինչը ստիպված են եղել անել, երբ դադարեցվեցին Կարթա-

զենի հետ փոխհարաբերությունները, և Սարդինիան դարձավ հռոմեական պրովինցիա:

Ինչ վերաբերում է այս նոր փուլին, ապա այստեղ նույնպես լեզվաբանական և մշակույթի պատմության տեղեկություններն առատ չեն, ինչի համար Վագներն այն անվանել է «համր» դարեր, որոնց ընթացքում խորացել է տեղական լեզուների *ներհյուսման* պրոցեսը՝ հռոմեականի մեջ, իսկ հետագայում՝ լատիներենի ձևափոխությունը սարդիներենի:

Համր դարեր: Մթություն: Ինչպես նավամբարում, որը մարդկանց տեղափոխում է մի ցամաքից մյուսը՝ իրենց կամքին հակառակ՝ զանց առնելով ամեն մի իրավունք:

Ով համբերություն կունենա հետևել ժամանակի ընթացքին, կկարողանա փիլիսոփայորեն մտածել, որ ամեն ինչ իր վերջն ունի, նույնիսկ ամենահզոր Հռոմը: Այդ վերջին իրադարձության հետևանքով Սարդինիան անցավ Բյուզանդիայի իշխանության տակ: Լեզվաբանն արձանագրում է այն փաստը, որ հունարենը դարձավ պաշտոնական լեզու: Հետագայում արևելյան կայսրությունը նույնպես տապալվեց և դրանով դադարեց հունարենի գործածությունը:

Այդ ընթացքում տեղի ունեցավ մի անսպասելի իրադարձություն. այնտեղ, ուր դարեր շարունակ պաշտոնական և հասարակական մակարդակներում չէր օգտագործվում տեղական լեզուն, հունարենը դուրս եկավ գործածությունից, իսկ լատինական մշակույթը «չորացավ», և հայտնի չէր, թե ինչ լեզվով պիտի հաղորդակցվեին մարդիկ, եթե չլիներ սարդիներենը՝ ձևավորված նախահնդեվրոպական-միջերկրածովյան հինավուրց սուբստրատից, զարդարված փյունիկեցիների և Բերբերների, իբերացիների և սիկուլների, հարավային իտալացիների լեզուների *բեկորներով*, կամ գուցե մեկ այլ հինավուրց լեզվով, որի վրա մինչև վերջին ժամանակներս խարսխված էին լատիներենի մնացորդները:

Այդ լեզվին սարդինացիները դիմեցին որպես իրենց պաշտոնական փաստաթղթերի համար ընտրված բարբառ,

որը ծնվել է ռումանական այլ լեզուների հետ միաժամանակ կամ գուցե նրանցից ավելի վաղ: Այդ իրավիճակը կարող ենք բարենպաստ ու գնահատելի համարել, նախ և առաջ էթե այն համեմատենք այն ժողովուրդների ավելի ցավալի իրավիճակների հետ, որոնք կորցրել են իրենց սեփական լեզուն՝ ձևավորելու հնարավորությունը և ստիպված են եղել ու ստիպված են ինքնադրսևորվել՝ օգտագործելով այն ժողովրդի լեզուն, որի իշխանության տակ են գտնվում:

Անշուշտ, մինչ այդ սարդիներենը գործածվել է միայն բանավոր խոսքում, կենցաղային շփումներում՝ առավելապես գյուղական-հովվերգական միջավայրում, ուստի չէր կարող այնքան կատարելագործվել, որ հնարավոր լիներ այն օգտագործել որպես դիվանագիտական-գրասենյակային լեզու:

Այսպիսով, գուցե գոյատևման պահանջով թելադրված խորամանկ մարտավարությամբ կամ գուցե ենթակայության երկարատև տարիների և դրան հաջորդած նուրագյան քաղաքակրթության ընթացքում ձեռք բերած հակումներով սարդինացիները ստեղծեցին իրենց փաստաթղթերը՝ հետևելով այն ժողովուրդների օրինակին, որոնց ենթակայության տակ էին գտնվում կամ որոնց հետ ունեին դիվանագիտական, մշակութային կամ առևտրային հարաբերություններ: Դա տրամաբանական էր մի փոքր երկրի համար, որը ուսման նպատակով իր որդիներին ուղարկում էր իտալական թերակղզու արևելյան քաղաքները, որոնք արդեն ունեին համալսարանական հայտնի կենտրոններ, կամ Իբերական թերակղզու այն արևմտյան քաղաքները, որոնք դեպի իրենց էին ձգում ոչ միայն ուսման, այլև առևտրական, դիվանագիտական և ամուսնական կապերի նպատակներով: Մյուս կողմից, այդ փոքր ագրարային պետության կառավարիչը չէր կարող անտեսել այն բարձր մշակույթի գոյությունը, որ ստեղծվել էր Պրովանսի հյուսիսային ափերին, ուր ժամանում էին ոչ միայն Ջենովայի և Պիզայի, այլև հարավային Ֆրանսիայի հետ առևտուր անող նավերը:

Կարող էր ուժերի մի հարաբերակցություն ստեղծված լինել, և այդ *խաղը* կարող էր շարունակված լինել դարեր շարունակ մի հավասարակշռությունում, երբ քաղաքական, առևտրական համաձայնությունները և ամուսնական այլանսները կպահպանվեին անփոփոխ: Բայց եղել են նաև ընդհանուր դրույթներ, որոնք վերաբերում էին դարաշրջանի հեղինակություններին՝ կայսրությանը և պապական իշխանությանը, և որոնք չէին կարող չտիրանալ մի փոքրաթիվ ազգաբնակչության՝ բնավորված մի հողի վրա, դեպի ուր ուղղվում էին հզոր կայսրությունների հետաքրքրությունները:

Կղզու վրա ոչ մեկը չի նկատել, թե ինչպես 1297 թվականի ապրիլի 4-ին Բոնիֆացիո VIII-ը Սարդինիայի և Կորսիկայի թագավորությունը որպես կալվածք հանձնեց Արագոնայի Յակոբ II թագավորին: Գուցե այս փաստը ըստ կարևորության չի քննադատվել, այն պատճառով, որ դրանից հետո մեկ քառորդ դար ոչինչ չի պատահել: Միայն 1323 թվականին արագոնացի Ալֆոնսոն արշավախումբ ուղարկեց Սարդինիան նվաճելու նպատակով:

Այս իրադարձության կարևորությունը հայտնի կդառնա տասնամյակների ընթացքում, երբ աճեց կատալոնյան գործոնը, կղզուց հեռացվեց սկզբում Պիզան, իսկ հետագայում Ջենովան, խախտվեց Արբորեայի և Արագոնայի միջև համաձայնությունը, ինչը հանգեցրեց պատերազմի: Այն ավարտվեց միայն 1409 թվականին, երբ կատալոնացիները վերջնականապես պարտության մատնեցին արբորեացիներին Սանլուրիի ճակատամարտում:

Այդ ժամանակահատվածում եղան 1333 թվականի սովը (և տնտեսական ճգնաժամը), 1348 թվականի *սև* ժանտախտը, որոնք չէին կարող բացասական ազդեցություն չունենալ արդեն նվաղած դեմոգրաֆիական պատկերի վրա: Բայց 1392 թվականին հրապարակվել է նաև *Carta de Logu*-ն՝ Արբորեայի թագավորության թագուհի Էլեոնորայի օրենք-

ների կողմը՝ գրված սարդիներեն լեզվով, որն ուժի մեջ մնաց մինչև 1827 թվականը և որը սարդինացիների համար իդենտիֆիկացիայի մի ստույգ նշան էր:

1421 թվականին *Carta de Logu*-ն ճանաչվեց ողջ Սարդինիայում: Այսպիսով, տեղական լեզուն՝ սարդիներենը, կարևոր դեր խաղաց արդարադատության կայացման մեջ, կատալոներենի և կաստիլերենի՝ Իսպանական թագավորության պաշտոնական լեզվի հետ:

Ցնցող է նաև այն փաստը, որ այդ լեզուները յուրահատուկ ձևով միասին էին գոյատևում: Կատալոներենը քաղաքից, ուր մաքսիմալ տարածում ուներ, ընդարձակվում է դեպի ներքին կենտրոններ: Այն դիմադրում է Արագոնայի և Կաստիլիայի թագերի միաձուլմանը և շարունակում է հաստատվել իր հասարակական ֆունկցիաներով մինչև 1643 թվականը՝ մի տարեթիվ, որից սկսած կաստիլերենը հաստատուն ձևով սկսեց օգտագործվել հրամանների հրապարակումների մեջ: Կաստիլերենը իր հերթին ավելի է խորանում և սկսում համապատասխանել սարդինացիների ճաշակին, նրանց հաղորդակցման ու հոգևոր պահանջներին և բազմաբնույթ ներաշխարհին:

Այժմ անհրաժեշտ է նշել, որ պատմության յուրաքանչյուր շրջադարձում երևան է գալիս ինչ-որ մեկը՝ նախատելու սարդինացիներին՝ լեզուները լավ չըմբռնելու համար: Հնագույն գրողներից առաջինը, ում ուղղվել է նմանատիպ մեղադրանք, եղել է եպիսկոպոս Լյուցիֆերը (300-370)՝ լատիներենի մի ոճով գրված ստեղծագործությունների հեղինակ, ինչին կպցրել են բարբարոսի պիտակ: Այսպես՝ կալիարցի եպիսկոպոսը Սարդինիայի գրական ավանդույթի ծագման փուլում էր ոչ միայն ժամանակագրական տեսանկյունից, այլև այն պատճառով, որ նա դարձել է մի գրելաոճի նախաձեռնողը, որն ուղեկցել է սարդինացի հեղինակներին մինչև ժամանակակից էտապ: Դա անկայուն հավասարակշռությունն է լեզուների և մշակույթների միջև՝ պայմանավորված մի փոքր պատմական իրադրությունների

հարմարվելու, մի փոքր էլ անձնական ընտրության նկատառումներով, ինչը ժամանակի ընթացքում դառնում է մի ժողովրդի առանձնահատուկ գիծ:

Այսպիսով, կաստիլերենը հաստատվում և ակտիվորեն գործածվում է Սարդինիայում՝ շնորհիվ իսպանական իշխանության ավարտը հաղթահարելու ընդունակության: Զարմանալի չէ, որ սարդիներեն լեզվում առկա են կատալոներենից և իսպաներենից վերցրած մեծ քանակով բառեր, որոնք վերաբերում են սոցիալական կյանքին, պետության կառավարմանը, կրոնական և մշակութային ոլորտներին:

1718 թվականը Լոնդոնի պայմանագրի տարեթիվն է, որի համաձայն Սարդինիան հանձնվեց Սավոյայի Վիտտորիո Ամեդեո II- ին:

Քանի՞ սարդինացիներ են տեղյակ եղել այդ դիվանագիտական համաձայնագրին: Եթե իմանային, բարյացակամությամբ կվերաբերվեի՞ն, թե ոչ: Եվ երբևէ ի վիճակի կլինեի՞ն պատկերացնել այն կապի ապագա հետևանքները, որ բռնկվում էր Պիեմոնտեի դուկատի հետ, և միանգամայն տարբեր պատմության երկու նշված շրջանները կդառնայի՞ն հենակետ իտալական միասնական պրոցեսի համար:

Մենք արդեն բավարար տեղեկություններ ունենք, որոնք մեզ օգնում են վերծանել կղզու պատմության մի բարդ էջ, որը ծնունդ է սահմանային փոփոխության, մի նոր հայրենաբաղձության, բազում հույսերի բոցավառման և ոչ պակաս թվով բանավեճերի: Այստեղ կան հզոր Իսպանիայի մասին հիշողությունը, ընկճվածության զգացումը փոքր Պիեմոնտեի հետ կապի համար և վիրավորանք, որ սավոյացիները չէին ընդունում նոր տիրակալությունը: Կա գոհունակություն երբեք չհանգած մի հինավուրց սկզբունքի՝ *իտալականության* սկզբունքի վերականգնման համար և կա իրենք իրենց մասին՝ *սարդինականության* գաղափարը, որ պատմությունը շարունակում է ժխտել: Կան ժողովրդի ամենօրյա խնդիրներ, ժողովուրդ, որ բաղկացած է համարյա 300000 մարդուց (11 բնակիչ 1 քառ. կմ-ի վրա)՝ լքված մի հողի վրա, գուրկ

հաղորդակցությունից, անվստահ, մալարիայով տառապող, դարեր շարունակ զրկված նույնիսկ ամենափոքր դրամական միջոցներից:

Ստեղծվում է մի իրադրություն՝ քաղաքական և տնտեսական տեսանկյունից բարդ, բայց հարուստ և աշխույժ՝ մշակութային և լեզվական դաշտում: Մայրամուտ է ապրում (բայց չի անհետանում) իսպաներենը, պահպանվում է սարդիներենը, ավելին՝ արժանապատիվ զարգացում է ունենում գրավոր էջերում, տարածվում է իտալերենը՝ լեզու, որի հետ հինավուրց մտերմություն գոյություն ուներ:

Եղել է *վերածաղկման* մի շրջան, որն ավարտվեց XVIII դարի վերջին, երբ ներքին իրադարձությունները միահյուսվում էին եվրոպական քաղաքական գործընթացների հետ: Սարդիների և վաճելու ուղարկված ֆրանսիական մի նավատորմի ժամանումը ինչ-որ իմաստով դետոնատորի դեր կատարեց: Սարդինացիները ճնշեցին հարձակումը, հաղթանակը հիացմունք պատճառեց սեփական ուժերի գիտակցությամբ և միաժամանակ առաջ բերեց տհաճություն պիեմոնտցիների ամբարտավանության դեմ: Հետո հաջորդեցին 1794 թվականի օրերը, երբ սարդինացիները իշխող պիեմոնտցիներին քաղաքակիրթ ձևով ճանապարհեցին նավերով՝ բռնավորված իրենց ունեցվածքով՝ ներառյալ կղզում իրենց իշխանության ժամանակ կուտակված հարստությունները:

Այս համատեքստում հասունացավ Ջովաննի Մարիա Անջոյի մեծարումը, որ կարող է դիտվել որպես վերջին խաղաքարտ, երբ նվազել էր կղզու պայմանների բարելավման ամեն մի հույս: Այս *հեղափոխական* իրադարձությանը հաջորդեց մի դաժան ռեպրեսիա, որը Սարդիների ողողեց արյամբ, խեղդեց ամեն մի հույս, սկիզբ դրվեց վերականգման գործընթացին տասնհինգ տարով ավելի վաղ, քան Վիեննայի կոնգրեսով Եվրոպան նմանատիպ փորձ կաներ:

Վինչենցո Սուլիսը (1758-1834) իր «*Բնքնակենսագրություն*»-ում բացի մարդկային հետաքրքրություններից, որ անմիջականորեն իրեն են վերաբերում, մեզ է ներկայացնում մի վառ պատմություն այդ իրադարձությունների մասին. պատմության բարդ, հմայիչ, թանձր, իրադարձություններով լի մի էջ՝ գրված այնպիսի իտալերենով, որում խառնվում են Սարդինիայի խոսակցական բոլոր լեզուների հնչյունները և իմաստները:

Անկախ գնահատականներից, որը յուրաքանչյուրն անկասկած կարող է տալ, XIX դարի ընթացքում կղզու պատմության մեջ մի արմատական շրջադարձ է կատարվում:

1847 թվականը *կատարյալ միավորման* տարի է, երբ սարդինացիները երկար բանավեճերից հետո հրաժարվեցին իրենց պետական արտոնություններից՝ Պիեմոնտեի հետ միավորվելու համար: Հետագա իրադարձությունները, կապված Ռիտորչիմենտոյի գործընթացների հետ, ցույց են տալիս մի ուղի, որը համահունչ է գրողների և գիտնականների կողմից կատարված ընտրության հետ, որոնք XIX դարի երկրորդ կեսին ցանկանում էին արտահայտվել իտալերեն լեզվով, նույնիսկ երբ ստեղծագործում էին ուշադրության կենտրոնում պահելով իրենց հայրենիքի ճակատագիրը և հին հերոսների առաքինությունները Սարդինիայի պատմության տարբեր պահերին:

Այս ամենը կարող է հակասական թվալ, եթե չընդունվի, որ սարդինացիները ելնելով անհրաժեշտությունից կամ նպատակահարմարությունից, իրագեկ լինելով տարբեր լեզուների և ընդունակ լինելով օգտագործել դրանք առանձին կամ խառնելով միմյանց, մեկ անգամ ևս որոշեցին կիրառել տվյալ իրադրությունում ավելի արդյունավետ համարվող լեզուն՝ մեկը նրանցից, որին տիրապետում էին դարեր շարունակ, այդուհանդերձ առաջնային տեղում պահելով իրենց «բնիկ» լեզուն՝ նույնիսկ երբ գրում էին ուրիշ լեզվով:

1861 թվականը Իտալիայի միավորման տարին է, մի միավորում՝ ճնված երկու ծայրամասային շրջանների գործողությունից, որը չի երաշխավորում հարմոնիկ և հավասարակշռված կյանք ազգի տարբեր հատվածների միջև:

Գրական ստեղծագործությունները թեմատիկ և լեզվական հիմքի վրա մեզ վերադարձնում են մի տեղեկություն, որն ինչքան տրամաբանական է, նույնքան դժվար է բացատրել. XIX դարի գրողները իրենց զգում են միաժամանակ սարդինացիներ ու իտալացիներ և նախընտրում են գրել իտալերենով: Դժվար է մտածել, որ կարող էր ծնվել քաղաքական սարդինականության այդ գաղափարը առանց Էնրիկո Կոստայի (1841-1909), որն իր յուրաքանչյուր գրվածքում սարդինացիներին առաջարկում էր *դիմել պատմությանը*: Այնուամենայնիվ, Կոստան իտալերենով գրեց իր ծավալուն ստեղծագործությունը՝ անդրադառնալով Սարդինիայի պատմության, գրականության, աշխարհագրության լուսաբանմանը: Մյուս հեղինակները նմանապես են վարվել՝ ստեղծագործելով ռոմանտիզմի ժամանակաշրջանում, որը բնութագրվում է *ժողովուրդ և ազգ* հասկացությունների բացահայտմամբ:

XX դարը բացվում է Գրացիա Դելեդդայի (1871-1936) վեպերով և պատմվածքներով՝ վիպասանուհի, ով 1926 թվականին ստացավ Նոբելյան գրական մրցանակ, ինչպես նաև Սեբաստիանո Սատտայի (1867-1914) բանաստեղծություններով՝ իտալերեն լեզվով ներքին աշխարհը ներկայացնելու երկու տարբեր ձևեր, որոնք նաև ուժգնորեն բացահայտում են կղզու կյանքը, որտեղ ծնվել ու ձևավորվել են երկու հեղինակները:

Նրանց հետևեցին նաև հետագա գրողները՝ յուրաքանչյուրը մշակելով իր սեփական ոճը՝ ավելի կատարյալ, քան դրա դրսևորումները Իտալիայում, Եվրոպայում և աշխարհի մնացած մասերում: Այդ գրողներից թվարկենք որոշ անուն-

ներ՝ Էմիլիո Լուսու (1890-1975), Ջուզեպպե Դեսսի (1909-1977), Մավվատորե Սատտա (1902-1975), Բենվենուտո Լոբինա (1914-1993), Մերջիո Ատձենի (1952-1995), որոնք ստեղծագործել են հարյուրամյակի առաջին և երկրորդ կեսերին, երբ Համաշխարհային պատերազմից հետո Իտալիայի թագավորությունը ձևափոխվեց հանրապետության (1946), և Սարդինիան մի կանտոնադրություն ունեցավ, որը վավերացնում է իր յուրահատուկ ինքնավարությունը (1948):

Սակայն մենք մտադիր չենք այս համառոտ շարադրանքում խոսել առանձին դեպքերի մասին, այլ նախ և առաջ մի տենդենցի, *welthanschauung*-ի մասին, որում հնարավոր է գտնել ընդհանուր գծեր, հասկացություններ և արտահայտություններ, ինչպես նաև այն լեզուների սկզբնավորումն ու միահյուսումը, որոնք օգտագործվել են իրենց ամենօրյա կյանքում, բանավոր և գրավոր խոսքում, մտքերում և աղոթքներում:

Յուրաքանչյուր ոք իր ձևով է արտահայտում ինքնության գաղափարը, որը կյանքի դանդաղ պրոցեսի, մտորման և ուսման պտուղն է, որը զարգանում և աճում է, ձևափոխվում է (և որոշ դեպքերում *հորինվում է*)՝ լավագույն ձևով օգտագործելով շփման և ճանաչման հնարավորությունները: Եվ այս ամենը հանգեցնում է այն մտքին, որ գոյություն ունեն նաև ինքնության գործոններ՝ ավելի ընդարձակ, բազմաբնույթ և բարդ՝ համեմատած նրանց հետ, որոնք բնութագրում են յուրաքանչյուր էթնոպատմական անհատականության, և նպաստում ընդարձակելու հայրենիքի սահմանները՝ լինի փոքր, թե մեծ:

Ջուզեպպե Դեսսին և Մերջիո Ատձենին, օրինակ, նման ձևով են մեկնաբանում ինքնության թեման: Թե՛ մեկը, թե՛ մյուսը խորհել և պատմել են Սարդինիայի մասին՝ ոգեշնչված կրքից և ռացիոնալությունից՝ առանց երբևէ բացառելու ավելի ընդարձակ հորիզոնների ուսումնասիրումն ու ըմբռնումը: Գուցե դրա համար էլ իրենք լինելով *սարդինացիներ*, *իտա-*

լացիներ ու եվրոպացիներ և կարողանալով պատմողական ժանրով ներկայացնել այս բարդ, խճճված իդենտիֆիկացիան՝ նրանք նշանակալից հետք են թողել ժամանակակից գրական ստեղծագործության մեջ:

Հիմնվելով նման էլեմենտների վրա՝ կարելի է դիտարկել սարդինացիների մշակութային և գրական պատմությունը՝ որպես ապագան հաղթահարելու պատրաստակամություն. ճակատագրից հարկադրված՝ առաջ ընկնելով գլոբալիզացիայի ժամանակներից, լքած իրենց փոքրիկ գյուղը և պրոյեկտված ինտերնացիոնալ հարաբերությունների մեծ աշխարհում, ընտելացված փյունիկեցիների և հռոմեացիների, կատալոնացիների և արագոնցիների, պիեմոնտցիների և իտալացիների հետ հարաբերվելուն, վարժված օգտագործելու իրենց և ուրիշների լեզուները, յուրացնելու հզոր ազգերի մշակույթները, որոնց հետ պետք է ունենային կապեր՝ գուցե ավելի բարդ, քան ինտերնետայինը, սարդինացիները կարող են ի վիճակի լինել հաղթահարելու ներկա դժվարությունները և պատրաստ լինելու ապագայի համար: Մի պայմանով, որ չեն մոռանա իրենց պատմությունը, որից կկարողանան դասեր քաղել:

Cronologia

Ժամանակագրություն

Dalle origini all'Ottocento

Ակունքներից մինչև 19-րդ դար

IV sec.	EUSEBIO	<i>Epistolae ad Constantium, ad presbyteros et plebem Italiae, ad Gregorium episc. Spanensem</i>
	LUCIFERI CALARITANI	<i>Moriundum esse pro dei filio</i>
	LUCIFERI CALARITANI	<i>De Sancto Athanasio</i>
	LUCIFERI CALARITANI	<i>De non conveniendo cum haereticis</i>
XI sec.		<i>Carta scritta in caratteri greci</i>
XII sec.		<i>Passio di S. Antioco</i>
		<i>Passio Sancti Lussori</i>
		<i>Passio sanctorum martyrum Gavini, Proti et Januari</i>
		<i>Passione di Sant'Antioco</i>
		<i>Statuti di Castelsardo</i>
		<i>Statuti di Sassari</i>
		<i>La vita e l'ufficio di San Giorgio di Suelli</i>
		<i>Legenda Sancti Saturni</i>
		<i>Legenda Sanctissimi praesulis Georgii Suelensis</i>
XIII sec.		<i>Libellus Judicum Turritanorum</i>
1070-1216		<i>Carte Volgari di Cagliari</i>
XII-XIII sec.		<i>Condaghe di S. Maria di Bonarcado</i>
XII-XIII sec.		<i>Condaghe di S. Nicola di Trullas</i>
XII-XIII sec.		<i>Condaghe di San Gavino di Porto Torres</i>
XII-XIII sec.		<i>Condaghe di S. Pietro di Silki</i>
1318-1321		<i>Breve del porto di Cagliari</i>
1353	MARIANO IV	<i>Codice rurale</i>
1392?	ELEONORA DE ARBOREA	<i>Carta de Logu</i>
1004-1478		<i>Cartulari de Arborea</i>
XV sec.		<i>Registro di San Pietro di Sorres</i>
1400		<i>Laudario</i>
		<i>Laude de Nostra Signora de sa Rosa</i>
		<i>Laudes de sa Santa Rughe</i>
	ANTONIO CANO	<i>Sa vitta et sa morte et passione de Sancti Gavinu, Prothu et Januariu</i>
1550	RODERIGO HUNNO BAEZA	<i>Caralis panegyricus</i>
	PROTO ARCA	<i>De bello et interitu marchionis Oristanei</i>

	GIOVANNI FRANCESCO FARA	<i>De corographia Sardiniae</i>
	RODERIGO HUNNO BAEZA	<i>In dispar coniugium</i>
	GIOVANNI ARCA	<i>Naturalis et moralis historiae de rebus Sardiniae</i>
	SIGISMONDO ARQUER	<i>Sardiniae brevis historia et descriptio</i>
1556	GAVINO SAMBIGUCCI	<i>In hermethenam Bocchiam interpretatio</i>
1565	JUAN TOMÁS PORCELL	<i>Informacion y curacion de la peste de Çaragoza, y preservacion contra la peste en general</i>
1570?	SIGISMONDO ARQUER	<i>Coplas al imagen del Crucifixo</i>
1571	ANTONIO LO FRASSO	<i>El verdadero discurso de la gloriosa victoria</i>
	ANTONIO LO FRASSO	<i>Los mil y dozientos consejos y avisos discretos</i>
1572	FRANCESCO BELLIT	<i>Capitols de Cort del estament militar de Sardenya</i>
1573	ANTONIO LO FRASSO	<i>Los diez libros de la fortuna d'amor</i>
1580	GIOVANNI FRANCESCO FARA	<i>De rebus sardois</i>
1582	GIROLAMO ARAOLLA	<i>Sa vida, su martiriu et morte d'essos gloriosos martires Gavinu, Brothu et Gianuari</i>
1590?	GIOVANNI ARCA	<i>Barbaricinarum libelli</i>
1591	PIETRO GIOVANNI ARQUER	<i>Capitols de Cort del Estament militar de Sardenya ec., y de nou añaadits y stampats los capitols dels parlaments reespectivament celebrats per los señors Don Joan Coloma y D. Miguel de Moncada</i>
1595	ANTIOCO BRONDO	<i>Historia y milagros de N. Señora de Buenayre de la Ciudad de Caller</i>
1596	PIETRO DELITALA	<i>Rime diverse</i>
1597	GEROLAMO ARAOLLA	<i>Rimas diversas spirituales</i>
1598	GIOVANNI ARCA	<i>De sanctis Sardiniae</i>
XVII sec.		<i>Canzoniere ispano-sardo</i>
1600	ANTIOCO DEL ARCA	<i>El saco imaginado</i>
	JUAN FRANCISCO CARMONA	<i>Passión de Christo nuestro Señor</i>
1603	PIETRO GIOVANNI ARQUER	<i>Rubrica de tots los reals privilegis concedits a la magnifica ciutat de Caller por los serenissimos Reys de Arago</i>
1612	ANTIOCO BRONDO	<i>Commentario sull'Apocalissi</i>
1627	JACINTO ARNAL DE BOLEA	<i>Encomios en octavas al Torneo</i>
	GIAN MATTEO GARIPA	<i>Legendariu de santas virgines, et martires de Jesu Christu. Hue si contenen exemplos admirables, necessarios ad ogni sorte de personas, qui pretenden salvare sas animas insoro. Vogadas de Italianu in Sardu per Ioan Matheu Garipa Sacerdote Orgosolesu</i>

		<i>pro utile dessor devotos dessa natione sua. Andat dedicadu assas Iuvenes de Baunei, et Triei unu tempus Parrochianas suas in su Regnu de Sardigna</i>
1630?	GIOVANNI DEXART	<i>Discursos politicos de los Varones illustr. de Sardeña</i>
1631	JUAN FRANCISCO CARMONA	<i>Alabanças de los Santos de Sardeña</i>
	GIOVANNI DEXART	<i>Discursos y apuntamientos sobre la proposicion hecha en nombre de su Magestad a los tres Braços ecclesiastico, militar y real en 8 de henero de 1631 por Don Geronimo Pimentel marques de Vayona, virrey</i>
1633	GIOVANNI DEXART	<i>Pro marchione de Villa Cidro, domino Encontratae de Planargia contra Promotorem fiscalem Mensae episc. Bosanensis</i>
1636	JACINTO ARNAL DE BOLEA	<i>El Forastero</i>
1638	SAVATORE VIDAL	<i>Urania sulcitana</i>
1639	FRANCISCO ANGELO DE VICO	<i>Historia general de la Isla y Reyno de Sardeña</i>
	SALVATORE VIDAL	<i>Madriperla serafica della vita et miracoli del B. Salvatore da Orta</i>
1640	FRANCISCO ANGELO DE VICO	<i>Leges y pragmaticas reales del reyno de Sardeña</i>
1641	GIOVANNI DEXART	<i>Capitula sive acta curiarum regni Sardiniae</i>
	SALVATORE VIDAL	<i>Clipeus Aureus excellentiae calaritanae</i>
1643	SALVATORE VIDAL	<i>Propugnaculum triumphale</i>
1644	SALVATORE VIDAL	<i>Respuesta al historico Vico</i>
1651	GIOVAN BATTISTA BURAGNA	<i>Batalla peregrina entre amor y fidelidad con portentoso triumpho de las armas de España etc.</i>
	GAVINO FARINA	<i>Medicinale patrocinium ad tyrones Sardiniae medicos, in quo natura febris Sardiniae provincias vexantis, causae, signa, prognostica et medendi methodus describitur eiusdemque Sardiniae calumnia quam a priscis meruit habere vindicatur</i>
1672	JOSÉ DELITALA Y CASTELVI	<i>Cima del monte Parnaso Español</i>
1680	JORGE ALEO	<i>Historia cronologica y verdadera de todos los successos y casos particulares sucedidos en la Isla y Reyno de Sardeña del año 1637 al año 1672</i>
	JORGE ALEO	<i>Successos generale de la Isla y Reyno de</i>

<i>Sardegna</i>		
1687-1688	GIUSEPPE ZATRILLAS Y VICO	<i>Engaños y desengaños del profano amor</i>
1700?	MAURIZIO CARRUS	<i>Comedia de la Sacratissima Passion de nuestro Señor Jesu Christo sacada de los quatro Evangelistas</i>
1700?		<i>La Passion de Nuestro Señor Jesu Christo</i>
1702	PIETRO AQUENZA MOSSA	<i>Tractatus de febre intemperie, sive mutaciones vulgariter dicta Regni Sardiniae</i>
1709	VICENTE BACALLAR Y SANNA	<i>Los Tobias, su vida escrita en octavas rimas</i>
1714	VICENTE BACALLAR Y SANNA	<i>Description géographique, historique et politique du royaume de Sardaigne</i>
	VICENTE BACALLAR Y SANNA	<i>Palacio de Momo</i>
1719	VICENTE BACALLAR Y SANNA	<i>Monarchia hebrea</i>
1725	VICENTE BACALLAR Y SANNA	<i>Commentarios de la guerra de España y historia de su Rey Phelipe V el animoso desde el principio de su regnado hasta la paz general del año 1725</i>
1726-1727	MAURIZIO CARRUS	<i>Libro de gosos</i>
1732	ANTONIO MACCIONI	<i>Las siete estrellas de la mano de Jesus. Tratado historico de las admirables vidas y resplandores de virtudes de siete varones illustres de la compañía de Jesus, naturales de Cerdeña</i>
1736	GIOVANNI DELOGU IBBA	<i>Index libri vitae</i>
1750?	MATTEO MADAO	<i>Catalogo istorico di tutte le più illustri famiglie sarde</i>
1750?	GIOVANNI BATTISTA MADEDDU	<i>Comedia sacra a sa Resurrezione de Jesu Christu in sesta lyra sarda</i>
1750	MAURIZIO PUGIONI	<i>El barbiero</i>
	PIETRO CHESSA CAPPAL	<i>Historia de la vida y hechos de San Luxorio</i>
	MAURIZIO PUGIONI	<i>La vita di S. Luigi Conzaga</i>
	ANTONIO SISCO	<i>Memorie pertinenti alle cose di Sardegna</i>
	ANTONIO SISCO	<i>Miscellanea edite e inedite di cose sarde</i>
	ANTONIO SISCO	<i>Notizie di cose sarde</i>
1750?	GIOVANNI MARIA CONTU	<i>Obra poetica... Alegre, festiva y devota representaci3n de algunas de las virtudes, y prodigios que por virtud divina obr3... el milagroso Beato Salvador de Horta</i>
1760?	MATTEO MADAO	<i>Relazione sull'invasione del 1793 in Sardegna</i>
1765	GIAN BATTISTA VASCO	<i>De certitudine in quaestionibus facti...</i>
1770	MATTEO MADAO	<i>Ripulimento della lingua sarda</i>
1772	FRANCESCO CARBONI	<i>De sardoa intemperie</i>
	DOMENICO SIMON	<i>Trattenimento sulla sfera e sulla geografia</i>

	DOMENICO SIMON	<i>Trattenimento sulla storia sacra dalla creazione del mondo alla nascita di Gesù Cristo</i>
1774	FRANCESCO CARBONI	<i>La sanità dei letterati</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Pensieri per resistere ai funesti effetti dell'abbondanza e della carestia</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>Poesie italiane e latine</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>Sonetti anacreontici</i>
1776	FRANCESCO CARBONI	<i>Carmina nunc primum edita</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>La coltivazione della rosa</i>
1778	DOMENICO SIMON	<i>Per le feste di S. E. conte Lascaris di Ventimiglia, canto in 8ª rima</i>
1779	FRANCESCO CARBONI	<i>De corallis</i>
	ANTONIO PURQUEDDU	<i>De su tesoru de sa Sardigna (Del Tesoro della Sardegna nel cultivo de' bachi e gelsi)</i>
	GIUSEPPE MARIA PILO	<i>Discorso sopra l'utilità delle piante e della loro coltivazione per uso della diocesi di Ales e Terralba</i>
	DOMENICO SIMON	<i>Le piante</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>Selecta carmina</i>
1779-1780	GIAMBATTISTA QUASINA	<i>Discorso sopra la coltivazione di alcuni alberi</i>
1780	ANDREA MANCA DELL'ARCA	<i>Agricoltura di Sardegna</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Della città di Cagliari</i>
1780?	ANTONIO MARCELLO	<i>Le trecento matrone romane</i>
1780?	V. F. MELANO DI PORTULA	<i>Lettera pastorale</i>
1780?	GAVINO PES	<i>Lu pentimentu</i>
1780?	GAVINO PES	<i>Lu tempu</i>
1780?	ANTONIO MARCELLO	<i>Perdicca</i>
1780?	EFISIO PINTOR SIRIGU	<i>Pilloni chi sesi</i>
1780?	EFISIO PINTOR SIRIGU	<i>Po paras canzonis?</i>
1780	FRANCESCO CARBONI	<i>Recentiora carmina</i>
1780?	PIETRO PISURZI	<i>S'abe</i>
1780?	PIETRO PISURZI	<i>S'anzone</i>
1780?	EFISIO PINTOR SIRIGU	<i>Sa canzoni de su caboniscu</i>
1781	FRANCESCO CARBONI	<i>Hendecasyllaba ad SS. Eucharistiam</i>
1782	MATTEO MADAIO	<i>Saggio d'un'opera intitolata «il ripulimento della lingua sarda» lavorato sopra la sua analogia colle due matrici lingue la greca e la latina</i>
1783	GIUSEPPE COSSU	<i>Della città di Sassari</i>
1784	FRANCESCO CARBONI	<i>Carmina nonnulla</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>D. Thomae rythmus</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>De extrema Cristi coena</i>
	ANTONIO MARCELLO	<i>Il Marcello</i>

	MATTEO MADAO	<i>Lettera apologetica, ovvero osservazioni critiche sopra l'opera del P. Fra. Giacinto Hintz contro l'avvocato Saverio Maffei</i>
	LUIGI SOFFI	<i>Poesie</i>
1785?	ANTONIO MARCELLO	<i>La morte del giovane Marcello</i>
1785	ANTONIO MARCELLO	<i>Olimpia ovvero l'estinzione della stirpe di Alessandro il Grande</i>
1787	GIUSEPPE COSSU	<i>Discorso sopra i vantaggi che si possono trarre dalle pecore sarde</i>
	MATTEO MADAO	<i>Le armonie dei Sardi</i>
1787-1788	DOMENICO SIMON	<i>Rerum sardoarum scriptores</i>
1788-1789	GIUSEPPE COSSU	<i>La coltivazione de' gelsi, e propagazione de' filugelli in Sardegna (tomo primo, Morio- grafia sarda ossia Catechismo gelsario pro- posto per ordine del Regio Governo alli pos- essori di terre ed agricoltori del Regno sar- do; tomo secondo Seriografia sarda ossia Catechismo del filugello proposto per ordine del Regio Governo alle gentili femmine sar- de)</i>
1789	GIUSEPPE COSSU	<i>Del cotone arboreo</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Istruzione olearia</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Metodo per distruggere le cavallette</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Pensieri sulla moneta papiracea</i>
1790	PIETRO CRAVERI	<i>Lettera pastorale di Monsignor Pietro Cra- veri, vescovo di Galtelli-Nuoro sopra la coltivazione del cotone</i>
	GIUSEPPE COSSU	<i>Saggio sul commercio della Sardegna</i>
1791	MATTEO MADAO	<i>Versione de su Rithmu Eucaristicu cum paraphrasi in octava rima, facta dae su latinu in duos principales dialectos</i>
1792	MATTEO MADAO	<i>Dissertazioni storiche apologetiche critiche sulle sarde antichità</i>
1793	RAIMONDO CONGIU	<i>Il trionfo della Sardegna</i>
1793?		<i>L'Achille della Sarda Liberazione</i>
1793	MAURIZIO PUGIONI	<i>Memorie storiche della spedizione della gran flotta francese contro l'isola di Sarde- gna dell'invasione della città capitale e delle isole intermedie</i>
1793?	PIETRO PISURZI	<i>Sa religione contra sa libertade e iguaglian- za</i>
1793?	FRANCESCO IGNAZIO MANNU	<i>Su patriota sardu a sos feudatarios</i>
1798	RAIMONDO VALLE	<i>L'isola dei sogni</i>
1799	GIUSEPPE COSSU	<i>Descrizione geografica della Sardegna</i>

1800	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Del matrimonio e de' suoi doveri</i>
1800?	FRANCESCO CARBONI	<i>Epigrammi</i>
1800?	GIUSEPPE LUIGI SCHIRRU	<i>Il Napoleone</i>
1800	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Istituzioni poetiche proposte agli amatori di poesia latina e italiana</i>
1800?	GIOVAN PIETRO CUBEDDU (PADRE LUCA)	<i>Su leone e s'ainu</i>
1800	MELCHIORRE MURENU	<i>Tancas serradas a muru</i>
1800?	anonimo	<i>Canzona di mastro Juanni</i>
		<i>Di alcuni antichi pregiudizii sulla così detta Sarda intemperie, e sulla malattia conosciuta con questo nome, Lezione Fisico-Medica</i>
1801	PIETRO ANTONIO LEO	
1802	DOMENICO ALBERTO AZUNI	<i>Histoire géographique, politique et naturelle de la Sardaigne</i>
	RAIMONDO VALLE	<i>I tonni</i>
1803	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Dissertazioni sul progresso delle scienze e della letteratura in Sardegna dal ristabilimento delle due regie Università</i>
1805	DOMENICO ALBERTO AZUNI	<i>Droit maritime de l'Europe</i>
	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Saggio storico-fisico sopra una grotta sotterranea esistente presso la città di Alghero</i>
1807	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Programma d'un giornale di varia letteratura ad uso de' sardi</i>
1808	RAIMONDO VALLE	<i>L'antro fatidico</i>
	GIOVANNI (GIAN) ANDREA MASSALA	<i>Sonetti storici sulla Sardegna</i>
1811	VINCENZO RAIMONDO PORRU	<i>Saggio di grammatica sul dialetto sardo meridionale</i>
1812	RAIMONDO VALLE	<i>Ercole ed Ebe</i>
1814	RAIMONDO VALLE	<i>Camilla e Polidoro</i>
1818	RAIMONDO VALLE	<i>Gli eroi</i>
1822	RAIMONDO VALLE	<i>I coralli</i> (traduzione del poema latino <i>De corallis</i> di Francesco Carboni)
1825-1827	GIUSEPPE MANNO	<i>Storia di Sardegna</i>
1827	CARLO FELICE	<i>Codice feliciano</i>
1828	GIUSEPPE MANNO	<i>De' vizi de' letterati</i>
1831	GIUSEPPE MANNO	<i>Della fortuna delle parole</i>
1832-1833	VINCENZO SULIS	<i>Autobiografia</i>
1832	VINCENZO RAIMONDO PORRU	<i>Nou dizionariu universali sardu-italianu</i>
1833	RAIMONDO VALLE	<i>Il tempio del destino</i>
1834	FRANCESCO CARBONI	<i>De sardorum literatura</i>
	FRANCESCO CARBONI	<i>Selectiora carmina</i>
1837-1838	PASQUALE TOLA	<i>Dizionario biografico degli uomini illustri</i>

		<i>di Sardegna</i>
	PIETRO MARTINI	<i>Biografia sarda</i>
1839-1841	PIETRO MARTINI	<i>Storia ecclesiastica di Sardegna</i>
1839	VITTORIO ANGIUS	<i>De laudibus Leonorae Arborensium reginae oratio</i>
	GIUSEPPE MANNO	<i>Il giornale di un collegiale</i>
1840	GIOVANNI SPANO	<i>Ortografia sarda nazionale, ossia grammatica della lingua logudorese paragonata all'italiana</i>
1840?	VINCENZO BRUSCU ONNIS	<i>L'orfano</i>
1842	FRANCESCO CARBONI	<i>De corde Jesu, Sonetti in sardo logudorese sull'Eucaristia</i>
	GIUSEPPE MANNO	<i>Storia moderna della Sardegna dall'anno 1775 al 1799</i>
1843-1844	GIOVANNI SIOTTO-PINTOR	<i>Storia letteraria di Sardegna</i>
1845	VINCENZO BRUSCU ONNIS	<i>Adelasia di Torres</i>
		<i>Carte d'Arborea (Falsi d'Arborea)</i>
1847	VITTORIO ANGIUS	<i>Leonora d'Arborea o scene sarde degli ultimi lustri del secolo XIV</i>
1850?	GAVINO NINO	<i>Ugone d'Arborea</i>
1851	GIOVAN BATTISTA TUVERI	<i>Del diritto dell'uomo alla distruzione dei cattivi governi. Trattato teologico filosofico</i>
1851-1852	GIOVANNI SPANO	<i>Vocabolario sardo-italiano e italiano-sardo</i>
1852	PIETRO MARTINI	<i>Storia di Sardegna dal 1799 al 1816</i>
1855-1876	GIORGIO ASPRONI	<i>Diario</i>
1857	FRANCESCO SULIS	<i>Dei moti politici dell'isola di Sardegna</i>
1861	PIETRO MARTINI	<i>Storia delle invasioni degli arabi e delle piraterie dei barbareschi in Sardegna</i>
1861-1868	PASQUALE TOLA	<i>Codex diplomaticus Sardiniae</i>
1862	ANTONIO BACCAREDDA	<i>Angelica</i>
1864	ANTONIO BACCAREDDA	<i>La crestaia</i>
1868	GIOACCHINO CIUFFO	<i>Eleonora d'Arborea</i>
	GIUSEPPE MANNO	<i>Note sarde e ricordi</i>
1869	ANTONIO BACCAREDDA	<i>Paolina</i>
1870	CARLO BRUNDU	<i>L'Alcaide di Longone</i>
1871	ANTONIO BACCAREDDA	<i>Il bene dal male</i>
	MICHELE OPERTI	<i>Vincenzo Sulis</i>
	ANTONIO BACCAREDDA	<i>Vincenzo Sulis. Bozzetto storico</i>
1872	CARLO BRUNDU	<i>La rotta di Macomer</i>
	PIETRO CARBONI	<i>Leonardo Alagon</i>
1874	OTTONE BACCAREDDA	<i>Roccaspinoso</i>
	CARLO BRUNDU	<i>Adelasia di Torres</i>
	ENRICO COSTA	<i>Paolina</i>
1875	MARCELLO COSSU	<i>Elodia e la repubblica sassarese</i>

	GIOVANNI SIOTTO-PINTOR	<i>Il ridicolo</i>
	GIOVANNI SIOTTO-PINTOR	<i>Non mi ama</i>
	MARCELLO COSSU	<i>Violetta del Goceano</i>
1876	CARLO BRUNDU	<i>Una congiura in Cagliari</i>
1877	GIOVANNI SIOTTO-PINTOR	<i>Storia civile dei popoli sardi dal 1798 al 1848</i>
1878	GIOVANNI SIOTTO-PINTOR	<i>Feliciana, ossia la ribellione delle mogli</i>
1879	MARCELLO COSSU	<i>La bella di Osilo</i>
	OTTONE BACAREDDA	<i>Bozzetti sardi</i>
1881	ANTONIO BACCAREDDA	<i>Sull'orlo dell'abisso</i>
1882	GAVINO COSSU	<i>Gli Anchita e i Brundanu</i>
1884	OTTONE BACAREDDA	<i>Casa Corniola</i>
1885	ENRICO COSTA	<i>Il muto di Gallura</i>
	MARCELLO COSSU	<i>Ritedda di Barigau</i>
1887	STEFANO SAMPOL GANDOLFO	<i>L'eremita di Ripaglia ossia l'antipapa Amedeo VIII di Savoia. Racconto storico</i>
	ENRICO COSTA	<i>La bella di Cabras</i>

La narrativa del Novecento

20-րդ դարի արձակ

1890	GRAZIA DELEDDA	<i>Nell'azzurro</i>
1891	GRAZIA DELEDDA	<i>Amore regale</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Stella d'Oriente</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Fior di Sardegna</i>
1892	GRAZIA DELEDDA	<i>Amori fatali, La leggenda nera</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La regina delle tenebre</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Sulle montagne sarde</i>
1893	CARLO BRUNDO	<i>Il romanzo di una montanina</i>
1894	GRAZIA DELEDDA	<i>Racconti sardi</i>
1895	GRAZIA DELEDDA	<i>Le tentazioni</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Anime oneste</i>
1896	GRAZIA DELEDDA	<i>La via del male</i>
1897	ENRICO COSTA	<i>Rosa Gambella</i>
	ENRICO COSTA	<i>Giovanni Tolu</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il tesoro</i>
1898	GRAZIA DELEDDA	<i>L'ospite</i>
1899	GRAZIA DELEDDA	<i>Giaffah</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La giustizia</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>N. S. del buon consiglio</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Le disgrazie che può cagionare il denaro</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>I tre talismani</i>
1900	GRAZIA DELEDDA	<i>Il vecchio della montagna</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>Tribunali umoristici. Anno I</i>
1902	POMPEO CALVIA	<i>Quiteria</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Dopo il divorzio</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>La giustizia che diverte.</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>Tribunali umoristici. Anno II</i>
1903	GRAZIA DELEDDA	<i>Elias Portolu</i>
1904	GRAZIA DELEDDA	<i>Cenere</i>
	FILIBERTO FARCI	<i>Novelle rusticane</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>La famiglia alpinistica. Tipi e paesaggi</i>
1905	GRAZIA DELEDDA	<i>I giochi della vita</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>Mondo birbone. Tribunali umoristici</i>
1906	GRAZIA DELEDDA	<i>Nostalgie</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>L'edera</i>
1907	GRAZIA DELEDDA	<i>Amori moderni</i>

	GRAZIA DELEDDA	<i>L'ombra del passato</i>
	GIACINTO SATTA	<i>Il tesoro degli angioini</i>
1908	GRAZIA DELEDDA	<i>Il nonno</i>
1910	PIETRO CASU	<i>Notte sarda</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Sino al confine</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il nostro padrone</i>
1911	GRAZIA DELEDDA	<i>Nel deserto</i>
1912	GRAZIA DELEDDA	<i>Colombi e sparvieri</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Chiaroscuro</i>
1913	GRAZIA DELEDDA	<i>Canne al vento</i>
1914	GRAZIA DELEDDA	<i>Le colpe altrui</i>
1915	GRAZIA DELEDDA	<i>Marianna Sirca</i>
1916	GRAZIA DELEDDA	<i>Il fanciullo nascosto</i>
	GIOVANNI SARAGAT	<i>Ironie</i>
1918	GRAZIA DELEDDA	<i>L'incendio nell'uliveto</i>
1919	GRAZIA DELEDDA	<i>Il ritorno del figlio, La bambina rubata</i>
1920	FILIPPO ADDIS	<i>Il divorzio</i>
	PIETRO CASU	<i>Ghermita al core</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La madre</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Naufraghi in porto</i>
1921	PIETRO CASU	<i>Il voto</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Cattive compagnie</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il segreto dell'uomo solitario</i>
1922	PIETRO CASU	<i>Aurora sarda</i>
	PIETRO CASU	<i>Per te, Sardegna</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il dio dei viventi</i>
1923	PIETRO CASU	<i>La dura tappa</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il flauto nel bosco</i>
	ROMOLO RICCARDO LECIS	<i>La razza</i>
	STEFANO SUSINI	<i>Sardi alla mola</i>
1924	PIETRO CASU	<i>Tra due crepuscoli</i>
	PIETRO CASU	<i>Mal germe</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La danza della collana</i>
	FILIBERTO FARCI	<i>Edera sui ruderi</i>
1925	FILIPPO ADDIS	<i>Giagu Iscriccia</i>
	PIETRO CASU	<i>La voragine</i>
	FRANCESCO CUCCA	<i>Galoppate nell'Islam</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La fuga in Egitto</i>
1926	GRAZIA DELEDDA	<i>Il sigillo d'amore</i>
	LINO MASALA LOBINA	<i>La mola</i>
1927	GIOVANNI CAU	<i>La fonte di Narciso</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Annalena Bilsini</i>
1928	GRAZIA DELEDDA	<i>Il vecchio e i fanciulli</i>
1929	FILIPPO ADDIS	<i>Il fior del melograno</i>

	PIETRO CASU	<i>Santa vendetta</i>
	LINO MASALA LOBINA	<i>I capitomboli di Gabriele Deriu</i>
1930	GRAZIA DELEDDA	<i>La casa del poeta</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il dono di Natale</i>
1931	GRAZIA DELEDDA	<i>Il paese del vento</i>
1932	FILIPPO ADDIS	<i>Le bestie dei miei amici: i bipedi</i>
	SALVATORE CAMBOSU	<i>Lo zufolo</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La vigna sul mare</i>
	LINO MASALA LOBINA	<i>Uno nella folla</i>
1933	GRAZIA DELEDDA	<i>Sole d'estate</i>
1934	FILIPPO ADDIS	<i>Le bestie dei miei amici: i quadrupedi</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>L'argine</i>
	GIOVANNI ANTONIO MURA	<i>La tanca fiorita</i>
1935	FILIBERTO FARCI	<i>Sorighittu</i>
1936	FILIPPO ADDIS	<i>Il moro</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>La chiesa della solitudine</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Cosima, quasi Grazia</i>
1937	GRAZIA DELEDDA	<i>Cosima</i>
1938	PIETRO CASU	<i>Cuore veggente (postuma)</i>
	EMILIO LUSSU	<i>Un anno sull'altipiano</i>
1939	FILIPPO ADDIS	<i>Vecchia Sardegna</i>
	GRAZIA DELEDDA	<i>Il cedro del Libano</i>
	MARIA DELOGU	<i>Cor meum</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>San Silvano</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>La sposa in città</i>
	FILIBERTO FARCI	<i>Racconti di Sardegna</i>
	FILIBERTO FARCI	<i>L'ultima tappa</i>
1942	GIUSEPPE DESSI	<i>Michele Boschino</i>
1945	GIUSEPPE DESSI	<i>Racconti vecchi e nuovi</i>
	FRANCESCO FANCELLO	<i>Il diavolo fra i pastori</i>
1948	SALVATORE SATTA	<i>De profundis</i>
1949	MARIA DELOGU	<i>Gli operai della fabbrica</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>Storia del principe Lui</i>
	FRANCESCO FANCELLO	<i>Il salto delle pecore matte</i>
1953	MARIA DELOGU	<i>Albana Gregori</i>
	PARIDE ROMBI	<i>Perdu</i>
	FRANCESCO ZEDDA	<i>C'è un'isola antica</i>
1954	SALVATORE CAMBOSU	<i>Miele amaro</i>
1955	GIUSEPPE DESSI	<i>I passeri</i>
1956	FRANCO SOLINAS	<i>Squarcìo</i>
1957	SALVATORE CAMBOSU	<i>Una stagione a Orolai</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>Isola dell'Angelo</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>La ballerina di carta</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Diario di una maestrina</i>

1959	GIUSEPPE DESSI	<i>Introduzione alla vita di Giacomo Scarbo</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>Racconti drammatici</i>
1960	GIUSEPPE FIORI	<i>Sonetàula</i>
1961	GIUSEPPE DESSI	<i>Il disertore</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Piccole cronache</i>
1962	FRANCESCO MASALA	<i>Quelli dalle labbra bianche</i>
	MARIANGELA SATTA	<i>Il grano e il loglio</i>
	FRANCESCO ZEDDA	<i>Ascanio</i>
	GIUSEPPE ZURI - SALVATORE MANNUZZU	<i>Un Dodge a fari spenti</i>
1964	GIUSEPPE DESSI	<i>Eleonora d'Arborea</i>
1965	ANTONIO GRAMSCI	<i>Lettere dal carcere</i>
1966	GIUSEPPE DESSI	<i>Lei era l'acqua</i>
	MARIANGELA SATTA	<i>Il ventilabro</i>
1967	ANTONIO COSSU	<i>I figli di Pietro Paolo</i>
1968	MICHELE COLUMBU	<i>L'aurora è lontana</i>
	EMILIO LUSSU	<i>Il cinghiale del diavolo</i>
	ANTONIO PUDDU	<i>Zio Mundeddu</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Marco e il banditismo</i>
1969	ANTONIO COSSU	<i>Il riscatto</i>
	PARIDE ROMBI	<i>Il raccolto</i>
1971	FRANCESCO ZEDDA	<i>Maracanda</i>
1972	GIUSEPPE DESSI	<i>Paese d'ombre</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Il filo della pietra</i>
1974	LINA CHERCHI TIDORE	<i>Colloqui e dialoghi</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Greggi d'ira</i>
1975	GAVINO LEDDA	<i>Padre padrone</i>
1976	LINA CHERCHI TIDORE	<i>Natale a Orgosolo</i>
1977	LINA CHERCHI TIDORE	<i>Capo d'orso</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Le radici</i>
	GAVINO LEDDA	<i>Lingua di falce</i>
	SALVATORE SATTA	<i>Il giorno del giudizio (postumo)</i>
1978	GIULIO ANGIONI	<i>A fuoco dentro A fogu aintru</i>
	GIUSEPPE DESSI	<i>La scelta (postumo)</i>
1981	ANGELO CARTA	<i>Anzelinu</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Sardigna ruja</i>
	SALVATORE SATTA	<i>La veranda (postumo)</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Il ponte di Marreri</i>
1982	LARENTU PUSCEDDU	<i>S'arvore de sos Tzinesos</i>
1983	GIULIO ANGIONI	<i>Sardonica</i>
	MICHELANGELO PIRA	<i>Sos sinnos</i>
	ANTONIO PUDDU	<i>La colpa di vivere</i>
1984	SERGIO ATZENI	<i>Araj dimoniu</i>
	SALVATORE CAMBOSU	<i>Racconti</i>

	ANTONIO COSSU	<i>Mannigos de memoria</i>
	FRANCESCO ZEDDA	<i>Rapsodia sarda</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Erthole</i>
1985	MIMMO BUA	<i>Gente di Ischiria</i>
	ANTONIO COSSU	<i>A tempos de Lussurzu</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Manzela</i>
1986	SERGIO ATZENI	<i>Apologo del giudice bandito</i>
	FRANCESCO MASALA	<i>Il dio petrolio</i>
	NATALINO PIRAS	<i>Il tradimento del mago</i>
	MARIO PUDDU	<i>Alivertu</i>
1987	BENVENUTO LOBINA	<i>Po cantu Biddanoa</i>
	FRANCESCO ZEDDA	<i>Sinfonia aurea</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Santi di creta</i>
1988	GIULIO ANGIONI	<i>L'oro di Fraus</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>La visita</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Procedura</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Mas complicado</i>
1989	GIUSEPPE DESSI	<i>Come un tiepido vento (postumo)</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Un morso di formica</i>
	FRANCESCO MASALA	<i>S'Istoria</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Su zogù</i>
1990	GIULIO ANGIONI	<i>Il sale sulla ferita</i>
1991	SERGIO ATZENI	<i>Il figlio di Bakumìn</i>
	LARENTU PUSCEDDU	<i>Mastru Taras</i>
	SALVATORE SECHI	<i>Fuga nella memoria</i>
1992	GIULIO ANGIONI	<i>Una ignota compagnia</i>
	MICHELE COLUMBU	<i>Senza un perché</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Ferro recente</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Picta</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>La figlia perduta</i>
	GIOVANNI PIGA	<i>Sas andalas de su tempus</i>
1993	GIULIO ANGIONI	<i>Lune di stagno</i>
	ANTONIO COSSU	<i>Il vento e altri racconti</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Meglio morti</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Falso gotico nuorese</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>L'arca di Noè</i>
	GIAN CARLO TUSCERI	<i>Sette schegge di luna</i>
	GIAN CARLO TUSCERI	<i>Per Dio e per il re</i>
1994	GIULIO ANGIONI	<i>La visita</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Le ceneri del Montiferro</i>
	NATALINO PIRAS	<i>La piana di Chentomìnes</i>
	GIAN CARLO TUSCERI	<i>Di stenciu a manu mancina</i>
	GIAN CARLO TUSCERI	<i>L'isuli du sprafundu</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Il cammino spezzato</i>

1995	SERGIO ATZENI	<i>Il quinto passo è l'addio</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>Le intime pietre - un racconto industriale</i>
	NATALINO PIRAS	<i>La Mamma del sole</i>
	SALVATOR RUJU	<i>La casa del corso</i>
1996	SERGIO ATZENI	<i>Passavamo sulla terra leggeri</i>
	SERGIO ATZENI	<i>Bellas mariposas</i>
	FRANCESCO CUCCA	<i>Muni rosa del Suf</i>
	MICHELANGELO PIRA	<i>Isalle</i>
	ANTONIO PUDDU	<i>La valle dei colombi</i>
1997	MARCELLO FOIS	<i>Sheol</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Nulla</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Il mare</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>Sentieri di città</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Collodoro</i>
	SALVATORE SATTÀ	<i>La stazione dei sogni</i>
	GIUSEPPE TIROTTO	<i>Lu bastimentu di li sogni di sciumma</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Cantore in malas</i>
1998	SERGIO ATZENI	<i>Si...otto!</i>
	FILIPPO CANU	<i>Funerale di stato</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Sempre caro</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>Tornare a Giarranas</i>
	PAOLO MACCIONI	<i>Insonnie newyorkesi</i>
	RUGGERO ROGGIO	<i>Stirare sinché posso</i>
1999	SERGIO ATZENI	<i>Raccontar fole</i>
	MIMMO BUA	<i>Contos torrados dae attesu</i>
	ALBERTO CAPITTA	<i>Il cielo nevica</i>
	LUCIANA FLORIS	<i>Isole di terra, di pietra, d'aria</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Gap</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Sangue dal cielo</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Maschere e angeli nudi</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>Sciuliai umbras</i>
	NICOLA LECCA	<i>Concerti senza orchestra</i>
	BRUNO MUNTONI	<i>Sotto il segno di Lyra</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Il viaggio degli inganni</i>
	MARIA PES	<i>L'occhio della luna</i>
	BEPI VIGNA	<i>La pietra antica</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Lettere da Orune</i>
2000	MILENA AGUS	<i>Elettroni liberi</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Il gioco del mondo</i>
	GIOVANNI CARA	<i>L'angelo armato</i>
	NICOLA LECCA	<i>Ritratto notturno</i>
	BENVENUTO LOBINA	<i>Racconti</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Il catalogo</i>
	GIUSEPPE MARCI	<i>Vita, pensieri e opere di Giuseppe Torres</i>

LUCIANO MARROCU	<i>Fàulas</i>
SALVATORE NIFFOI	<i>Il postino di Piracherfa</i>
GIANFRANCO PINTORE	<i>La caccia</i>
GRAZIA MARIA Poddighe	<i>Il paese dell'uva</i>
RAFFAELE PUDDU	<i>Pueblo</i>
FLAVIO SORIGA	<i>Diavoli di Nuraiò</i>

I contemporanei

Ժամանակակից գրողներ

2001	GIULIO ANGIONI	<i>Millant'anni</i>
	CRISTIANO BANDINI	<i>Mezza stagione</i>
	PASQUETTA BASCIU	<i>Omar</i>
	FRANCESCO CARLINI	<i>S'omini chi bendiat su tempus</i>
	FRANCESCO CARLINI	<i>Basilisa</i>
	ELIANO CAU	<i>Dove vanno le nuvole</i>
	GIULIA CLARKSON	<i>Le stagioni di Flora</i>
	MARINA DANESE	<i>Corte Soliana</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Dura madre</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Arcipelaghi</i>
	PAOLO MANINCHEDDA	<i>Non toccate la gramigna</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Alice</i>
	MARIELLA MARRAS	<i>La corsa alla stella</i>
	FRANCESCO MASALA	<i>Il parroco di Arasolè</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Cristolu</i>
	LUIGI PINTOR	<i>Il nespolo</i>
	NATALINO PIRAS	<i>Il sogno e il sonno</i>
	ANTONIO PUDDU	<i>Dopo l'estate</i>
	LARENTU PUSCEDDU	<i>Su belu de sa bonaùra</i>
	ALDO TANCHIS	<i>Pesi leggeri</i>
	GIUSEPPE TIROTTO	<i>L'ombra di lu soli</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Lo stato delle anime</i>
	GIAMPAOLO CASSITTA	<i>Asinara. Il rumore del silenzio</i>
	BACHISIO ZIZI	<i>Da riva a riva</i>
2002	GIULIO ANGIONI	<i>La casa della palma</i>
	SERGIO ATZENI	<i>Racconti con colonna sonora</i>
	PIETRO CLEMENTE	<i>Triglie di scoglio</i>
	ANTONIO COSSU	<i>Il sogno svanito</i>
	MARCELLO FOIS	<i>L'altro mondo</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Materiali</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Piccole storie nere</i>
	LUCIANO MARROCU	<i>Debrà libanòs</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Nurà</i>
	SALVATORE SATTA	<i>Abbalughente</i>
	FLAVIO SORIGA	<i>Neropioggia</i>
	GIUSEPPE TIROTTO	<i>Cumentì òru di néuli</i>

	GIORGIO TODDE	<i>La matta bestialità</i>
2003	FRANCESCO ABATE	<i>Il cattivo cronista</i>
	PAOLA ALCIONI	<i>La stirpe dei re perduti</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Il mare intorno</i>
	SERGIO ATZENI	<i>Gli anni della grande peste</i>
	RINA BRUNDU	<i>Tana di volpe</i>
	GIULIA CLARKSON	<i>La città d'acqua</i>
	NANNI FALCONI	<i>Su cuadorzu</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Scenari d'esilio</i>
	NICOLA LECCA	<i>Ho visto tutto</i>
	PAOLO MACCIONI	<i>L'ufficio del pietrisco</i>
	BASTIANA MADAU	<i>Nàscar</i>
	GIUSEPPE MARCI	<i>Bingia</i>
	GIANFRANCO MURTAS	<i>Lo specchio del vescovo. Il caso di Villamau- ra</i>
	MARIA PES	<i>Ricordi di Cagliari e altri racconti</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Paura e carne</i>
2004	FRANCESCO ABATE	<i>Ultima di campionato</i>
	PAOLA ALCIONI - ANTONI MARIA PALA	<i>Addia</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Assandira</i>
	PASQUETTA BASCIU	<i>La danza delle cavigliere</i>
	ALBERTO CAPITTA	<i>Creaturine</i>
	ELIANO CAU	<i>Adelasia del Sinis</i>
	LINA CHERCHI TIDORE	<i>Ill'anni di la ghera</i>
	ROSSANA COPEZ	<i>Si chiama Violante</i>
	PAOLO MACCIONI	<i>Doppio gioco</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Il terzo suono</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Le fate dell'inverno</i>
	GIUSEPPE MARCI	<i>Il tesoro di Todde</i>
	GIANNI MARILOTTI	<i>La quattordicesima commensale</i>
	LUCIANO MARROCU	<i>Scarpe rosse, tacchi a spillo</i>
	GIAN PAOLO MELE CORRIGA	<i>Lo scialle</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>La sesta ora</i>
	ALBINO PAU	<i>Sas gamas de Istelai</i>
	GIUSEPPE PILI	<i>Il ventre della sposa bambina</i>
	SALVATORE PINNA	<i>La vera storia di Gigaggioga Gungù</i>
	LUIGI PINTOR	<i>Servabo</i>
	BRUNO ROMBI	<i>Una donna di carbone</i>
	MARIANGELA SEDDA	<i>Oltremare</i>
	GIUSEPPE TIROTTA	<i>Agra terra</i>
	GIUSEPPE TIROTTA	<i>La rena dopo la risacca</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Ei</i>
	GIORGIO TODDE	<i>L'occhiata letale</i>

2005	MILENA AGUS	<i>Mentre dorme il pescacane</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Alba dei giorni bui</i>
	ROSSANA CARCASSI	<i>L'orafo</i>
	ANNA CASTELLINO	<i>In su celu siat</i>
	PAOLO CHERCHI	<i>Erostrati e astripeti</i>
	LINA CHERCHI TIDORE	<i>Amore, amore</i>
	EMANUELE CIOGLIA	<i>Un rivoluzionario al bar</i>
	ROBERTO CONCU	<i>Verità per verità</i>
	MARIANGELA DUI	<i>Meledda</i>
	NANNI FALCONI	<i>Sa gianna tancada</i>
	ANNALISA FERRUZZI	<i>L'uomo in fallo</i>
	MARIO FILIA	<i>Luna mala</i>
	LUCIANA FLORIS	<i>Doppia radice</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Pòju Luàdu</i>
	IGNAZIO LECCA	<i>Quirino Irde stratega</i>
	ANGELO LEDDA	<i>Ex prete</i>
	ARMANDO MACCIOCUCU	<i>Terra Rossa: un racconto dal Nordeste Brasiliano</i>
	SANDRO MASCIA	<i>Café Marina</i>
	GIAN PAOLO MELE CORRIGA	<i>Gli impareggiabili figli di Nur</i>
	MARIO MEREU	<i>Aremigus</i>
	MARCO MURENU	<i>Nel terzo piano</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>La leggenda di Redenta Tiria</i>
	NINO NONNIS	<i>Hanno ucciso il bar ragno</i>
	MARIO ORRÙ	<i>Il mandorlo fiorisce sempre</i>
	ENRICO PILI	<i>La quinta S</i>
	ANNA PAOLA PISCHEDDA OGGIANO – ANTONELLA RITA PISCHEDDA OGGIANO	<i>Chicchi di grano. Storie d'amore e d'amicizia nella Tempio di fine Ottocento</i>
	GRAZIA MARIA Poddighe	<i>La regina degli Shardana</i>
	MARIA FRANCESCA PUDDU	<i>Una domenica straordinaria</i>
	MARIANGELA SEDDA	<i>Sotto la statua del re</i>
	ALDO TANCHIS	<i>L'anno senza estate</i>
	GIORGIO TODDE	<i>E quale amor non cambia</i>
2006	FRANCESCO ABATE	<i>Getsemani</i>
	MILENA AGUS	<i>Mal di pietre</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Le fiamme di Toledo</i>
	DANIELA BIONDA	<i>Orgianas</i>
	LINA BRUNDU	<i>Riverberi e testimonianze</i>
	ANNA CASTELLINO	<i>Mischineddus</i>
	EMANUELE CIOGLIA	<i>Il mozzateste</i>
	MICHELE CONGLAS	<i>La montagna della luce</i>
	AUGUSTO CUCCUI	<i>Dea madre</i>
	FRANCESCO ANGELO DEMONTIS	<i>L'ultimo desiderio del giudice</i>

	LINA DETTORI	<i>La famiglia immaginaria</i>
	VASCO DOVERI	<i>Banditi</i>
	GIANLUCA FLORIS	<i>Il lato destro</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Memoria del vuoto</i>
	NICOLA LECCA	<i>Hotel Borg</i>
	ARMANDO MACCIOCÙ	<i>Il diavolo al castello</i>
	GIACOMO MAMELI	<i>La ghianda è una ciliegia</i>
	NICOLÒ MANCA	<i>Sa enna 'e s'anima</i>
	SANDRO MASCIA	<i>Nicoletta</i>
	RITA MASTINU	<i>La mia terra visionaria</i>
	GIANLUCA MEDAS	<i>Le avventure di Flamingo</i>
	VITTORIO MELIS	<i>Sardo, luce degli dei</i>
	FRANCO MELIS	<i>Bonaria</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>La vedova scalza</i>
	ANTONELLO PELLEGRINO	<i>Bronzo</i>
	ENRICO PILI	<i>Incroci a raso</i>
	PAOLO PILLONCA	<i>Antonandria</i>
	GIANNI PILUDU	<i>"...A quel punto volai via"</i>
	NATALINO PIRAS	<i>Sepultas</i>
	ANDREA PUBUSA	<i>Gioco pericoloso</i>
	GIUSEPPE PUSCEDDU	<i>Fratello bandito</i>
	NELLO RUBATTU	<i>Hanno morto a Vinnèpaitutti</i>
	ALDO SALIS	<i>Il padre di Chiara</i>
	GIORGIO SECCI	<i>La carretta</i>
	RINO SOLINAS	<i>Il pastore di capre</i>
	GIUSEPPE TIROTTO	<i>Il bastimento dei sogni di spuma</i>
	FULVIO TOCCO	<i>Correva come un cavallo</i>
	GIAN CARLO TUSCERI	<i>Parlavo col vento</i>
	BEPI VIGNA	<i>Niccolai in mondovisione</i>
2007	FRANCESCO ABATE	<i>I ragazzi di città</i>
	MILENA AGUS	<i>Perché scrivere</i>
	PAOLA ALCIONI	<i>Mordipiedi il tenebroso</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>La pelle intera</i>
	MARIANO BACHIS	<i>Anime trafitte</i>
	GINO CAMBONI	<i>Il Continentale</i>
	MARIO CORDA	<i>La piazzetta</i>
	ALESSANDRO DE ROMA	<i>Vita e morte di Ludovico Lauter</i>
	LINA DETTORI	<i>Baffi di cacao</i>
	GIOVANNI ENNA	<i>1409. Fuga sulla Giara</i>
	MARIO FILIA	<i>L'ultimo canto del colle</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Gente del libro</i>
	VITTORIO FRAU	<i>La rimpatriata</i>
	STEFANIA FRIGAU	<i>Delitto a otto colonne</i>
	NICOLA LECCA - LAURA PARIANI	<i>Ghiacciofuoco</i>

	ADELE LORIGA CAMOGLIO	<i>La porta interna del mare</i>
	ANNALENA MANCA	<i>L'accademia degli scrittori muti</i>
	ANTONIO DIEGO MANCA	<i>La donna delle sette fonti</i>
	SALVATORE MANNUZZU	<i>Giobbe</i>
	SANDRO MASCIA	<i>L'Alfa e l'Omega</i>
	MICHELA MURGIA	<i>Il mondo deve sapere</i>
	MARCELLO MURRU	<i>Bhutan</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>L'ultimo inverno</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Ritorno a Baraule</i>
	ENRICO PILI	<i>Hinterland Sei</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Morte de unu Presidente</i>
	RITA SANNA	<i>Il silenzio di Michelina</i>
	ALBERTO SECCI	<i>Dulcède</i>
	AUGUSTO SECCHI	<i>Rituali scolastici</i>
	GIUSEPPE TIROTTO	<i>Lu basgiu di la luna matrona</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Al caffè del silenzio</i>
	GIORGIO TODDE	<i>L'estremo delle cose</i>
	ANTONIO TURNU	<i>Ibrida perpetua</i>
	MARCO VARGIU	<i>Penne in agrodolce</i>
2008	FRANCESCO ABATE	<i>Così si dice</i>
	MILENA AGUS	<i>Ali di babbo</i>
	MILENA AGUS	<i>Il vicino</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Afa</i>
	ALBERTO CAPITTA	<i>Il giardino non esiste</i>
	MASSIMO CARLOTTO - FRANCESCO ABATE	<i>L' albero dei microchip</i>
	MASSIMO CARLOTTO - FRANCESCO ABATE	<i>Mi fido di te</i>
	IGNAZIO DELOGU	<i>Arde il mare</i>
	ALESSANDRO DE ROMA	<i>La fine dei giorni</i>
	VITTORIO FRAU	<i>Guasto</i>
	ROBERTA MARONGIU	<i>American dream</i>
	SAVINA DOLORES MASSA	<i>Undici</i>
	ALESSANDRA MURGIA	<i>Mattia Saba</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Il pane di Abele</i>
	NINO NONNIS	<i>Una donna tutta d'un pezzo</i>
	OTTAVIO OLITA	<i>La borsa del colonnello</i>
	PIETRO PICCIAU	<i>La recluta di Aden</i>
	GRAZIELLA PINNA ARCONTE	<i>Arrasòk sidi babai</i>
	SIMONE SANNA	<i>Come Bocca di Rosa</i>
	FLAVIO SORIGA	<i>Sardinia blues</i>
	ALDO TANCHIS	<i>Una luce passeggera</i>
	BRUNO TOGNOLINI	<i>Ciò che non lava l'acqua</i>
2009	FRANCESCO ABATE	<i>L'uomo di mezzo</i>

	FRANCESCO ABATE	<i>Matrimonio e piacere</i>
	MILENA AGUS	<i>La contessa di ricotta</i>
	RENATA ASQUER	<i>Soldamore</i>
	SALVATORE BRANDANU	<i>Le terre lungo il fiume</i>
	GIANFRANCO CAMBOSU	<i>Pentamerone barbaricino</i>
	EMANUELE CIOGLIA	<i>Tranquillo come una salma</i>
	MARIO CORDA	<i>Eroi per caso</i>
	MARIO FILIA	<i>Ne parlerò con Elias</i>
	BACHISIO FLORIS	<i>Nùoro forever</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Stirpe</i>
	BRUNO FURCAS - ANDREA COSSU	<i>Diversamente come te</i>
	PIA GIGANTI	<i>Canto di donne</i>
	MARCELLO LATTUCA - MARTINA CARLI	<i>Complotto in Vaticano</i>
	NICOLA LECCA	<i>Il corpo odiato</i>
	ELIAS MANDREU	<i>Nero riflesso</i>
	FRANCO MELIS	<i>Quei giorni a Fonsarda</i>
	GIOVANNA MULAS	<i>Dannati</i>
	MICHELA MURGIA	<i>Accabadora</i>
	OTTAVIO OLITA	<i>Il futuro sospeso</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>La stele di Osana</i>
	GIUSEPPE PUTZOLU	<i>Il viandante</i>
	STEFANIA SABA	<i>Su calarighe</i>
	MARIANGELA SEDDA	<i>Vincendo l'ombra</i>
	FLAVIO SORIGA	<i>L'amore a Londra e in altri luoghi</i>
	CLARA SPADA	<i>La chiave del Vaticano</i>
	DANIELA SPIGA	<i>Ai bordi della vita</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Dieci gocce</i>
2010	FRANCESCO ABATE - SAVERIO MASTROFRANCO	<i>Chiedo scusa</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Doppio cielo</i>
	GIULIO ANGIONI	<i>Gabbiani sul Carso</i>
	GIANCARLO BIFFI	<i>Rosmarino e il frigorifero che parla</i>
	SALVATORE BRANDANU	<i>Il notturno di Chopin</i>
	SALVATORE BRANDANU	<i>La Cala dei gabbiani</i>
	ALFONSO BRENTANI	<i>Per oggi non mi tolgo la vita</i>
	MARIO CABRAS	<i>La toga del Diavolo</i>
	MICHELA CAPONE	<i>Quando imparerai a allacciarti le scarpe morirò di gioia</i>
	GIOVANNI CARA	<i>Viaggio per un altro viaggio</i>
	GIAMPAOLO CASSITTA	<i>La zona grigia</i>
	BARBARA CIDDA	<i>Abba ia</i>
	MARIO CIUSA	<i>Il ladro di momenti</i>
	CLAUDIO COLLU	<i>Siderale</i>

	TORE CUBEDDU	<i>Cisau</i>
	ROBERTO DELOGU	<i>La sincerità è un'inutile cattiveria</i>
	ALESSANDRO DE ROMA	<i>Il primo passo nel bosco</i>
	LINA DETTORI	<i>Il sentimento prevalente</i>
	FILIBERTO FARCI	<i>Gioele Flores e altri racconti</i>
	FABRIZIO FENU	<i>Flavia e il minatore</i>
	ANNALISA FERRUZZI	<i>Le tre scimmiette</i>
	VITTORIO FRAU	<i>Gabriel e il mostro</i>
	BRUNO FURCAS - SALVATORE BANDINU	<i>Boati di solitudine</i>
	FRANCA ELISABETTA IANNUCCI	<i>Gli anni della foca monaca</i>
	LICIA LISEI - PIERO MARCIALIS	<i>La casa dello strego</i>
	PAOLO MACCIONI	<i>Buenos Aires troppo tardi</i>
	MARIA MANCA PULINO	<i>La cantina dei segreti</i>
	LUIGI MANCONI - MARCO LOMBARDO RADICE	<i>Lavoro ai fianchi</i>
	ELIAS MANDREU	<i>Dopotutto</i>
	MARIELLA MARRAS	<i>Il mondo con gli occhiali</i>
	SAVINA DOLORES MASSA	<i>Mia figlia follia</i>
	PIETRO MAURANDI	<i>Hombres y dinero</i>
	RAFAEL MEDINA	<i>Sigvard</i>
	ANDREA MEREU	<i>La maschera della luna</i>
	ROBERTO MURA	<i>Mesina e il killer romantico</i>
	ALESSANDRA MURGIA	<i>La zavorra</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Il bastone dei miracoli</i>
	DAVIDE PADERI	<i>Belize City</i>
	ANTONELLO PELLEGRINO	<i>Dalla scura terra</i>
	ENRICO PILI	<i>7171 L'attesa del giudizio</i>
	GIUSEPPE PILI	<i>Nel seme del padre</i>
	BRUNO ROMBI	<i>Un oscuro amore</i>
	AUGUSTO SECCHI	<i>Vicolo rosso</i>
	FLAVIO SORIGA	<i>Il cuore dei briganti</i>
	ALESSANDRA STARA	<i>Chocolate's perfume</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Ero quel che sei</i>
	ANNA TOLU POUGET	<i>Gli anni della speranza</i>
	VALENTINA USALA	<i>Passo a quattro mori</i>
2011	RENATA ASQUER	<i>Dal primo alla zeta</i>
	BACHISIO BANDINU	<i>L'amore del figlio meraviglioso</i>
	MARINELLA CAOCCI - MASSIMILIANO PISU	<i>A Pradu Pintau</i>
	GIAMPAOLO CASSITTA	<i>Il piano zero</i>
	ROSSANA COPEZ - GIOVANNI FOLLESA	<i>Terra mala</i>

	MARCO CONTI	<i>Dalle ceneri della fenice</i>
	ALESSANDRA CORDA	<i>I vizi di Sandy</i>
	MARIO CORDA	<i>Le casseruole rubate</i>
	GIUSEPPE FAEDDA	<i>Tre piccole bottiglie di birra</i>
	BACHISIO FLORIS	<i>Tre ore</i>
	DANIELA FRIGAU	<i>Se fossi conchiglia ti amerei per sempre</i>
	BRUNO FURCAS	<i>Un mondo a parte</i>
	MARIA GIACOBBE	<i>Euridice</i>
	MARIA ANTONIETTA MACCIOCU - DONATELLA MORESCHI PETALIE	<i>Romanzo popolare sardo-piemontese</i>
	GIOVANNI MASCIA	<i>Tzacca stradoni!</i>
	SAVINA DOLORES MASSA	<i>Ogni madre</i>
	NICOLÒ MIGHELI	<i>Hidalgos</i>
	ANTONELLO MONNI	<i>Il bambino dalla milza di legno</i>
	MICHELA MURGIA	<i>Ave Mary</i>
	MICHELA MURGIA	<i>Spirito di corpo</i>
	NINO NONNIS	<i>La vita altrove</i>
	MARIA GABRIELLA OLIANAS	<i>Per dare voce all'oblio</i>
	ANTONELLO PELLEGRINO	<i>Bronzo</i>
	ALESSANDRO PILLONI	<i>Antabuse</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Il grande inganno</i>
	CLAUDIA PINTUS	<i>Sotto scacco</i>
	BRUNO ROMBI	<i>Il labirinto del G8</i>
	FABIO SANNA	<i>Cacciabuffi</i>
	PRIAMO MARIO SANNA	<i>Appuntamento a Malga Lora</i>
	EZIO SECCI	<i>L'incidente</i>
	MARIANGELA SEDDA	<i>Nel vuoto arioso del mondo</i>
	ANGELA SERRA	<i>La ragazza dietro la porta</i>
	FLAVIO SORIGA	<i>Nuraghe Beach</i>
	CLARA SPADA	<i>Un leone nel cuore</i>
	GIORGIA SPANO	<i>Faida</i>
	MARIO STERI	<i>Per Valli e per Monti</i>
	GIORGIO TODDE	<i>Le indagini dell'imbalsamatore (Efsio Marini)</i>
	MARIA TERESA USAI	<i>La pazza e il megalomane</i>
2012	MILENA AGUS	<i>Sottosopra</i>
	BIAGIO ARIXI	<i>Strega Plebea</i>
	LUCA CIARABELLI-PAOLO CASADIO	<i>Alan Sagrot</i>
	EMANUELE CIOGLIA	<i>Asia non esiste</i>
	CARLO CORDA	<i>Loro parlano con i tacchini</i>
	GIOVANNA CUALBU	<i>Il gusto amaro del desiderio</i>
	GIOVANNI FIRINU	<i>Il sacrificio di Sanela</i>
	ROSARIA FLORIS	<i>Il colore del perdono</i>

	MARCELLO FOIS	<i>Né il giorno né l'ora</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Nel tempo di mezzo</i>
	MARCELLO FOIS	<i>Solo andata</i>
	GIOVANNI FOLLESA	<i>Le figlie di Bes</i>
	VENDICE LECIS	<i>Buiakesos: le guardie del giudice</i>
	SAVINA DOLORES MASSA	<i>Ogni madre</i>
	MARIO MEDDE	<i>Antiles</i>
	ANNA MELIS	<i>Da qui a cent'anni</i>
	MICHELA MURGIA	<i>L'incontro</i>
	ANTONY MURONI	<i>Il sangue della festa</i>
	CLAUDIA MUSIO	<i>La sposa di Tutankhamon</i>
	SALVATORE NIFFOI	<i>Pantumás</i>
	GIANFRANCO PINTORE	<i>Il grande inganno</i>
	GIORGIO PIRAS	<i>La solitudine degli estremi</i>
	LORENZO SCANO	<i>Una sporca faccenda</i>
	PAOLA SORIGA	<i>Dove finisce Roma</i>
	ANTONIO TURNU	<i>Sartiglia thriller: La maschera d'argento</i>
2013	RITA ARBA	<i>Pani e meri</i>
	VALENTINA NERI	<i>Le donne di Balthus</i>
	DANIELA ATZORI	<i>La regina delle formiche</i>
	GIUSEPPE DODERO	<i>La lunga guerra</i>
	DANIELE CONGIU	<i>La chiave di Velikovsky</i>
	EZIO SECCI	<i>La casa</i>
	GIANNI MARILOTTI	<i>L'errore</i>
	IVAN MURGANA	<i>Il flebotomo di Rocca Limpia</i>
	MATILDE LODDO	<i>Il doppio del cuore</i>
	VINDICE LECIS	<i>Il condaghe segreto</i>
	SABRINA MONTIS - ROBERTO TUMBARELLO	<i>I colori del cuore: storie d'amore per la vita</i>
	MAX CARTA	<i>DarKaralis</i>
	ALBERTO CAPITTA	<i>Alberi erranti e naufraghi</i>

Պրոֆեսոր Ջուզեպպե Մարչին իտալական բանասիրություն և սարդինական գրականություն է դասավանդում Կալիարիի համալսարանի հումանիտար առարկաների ֆակուլտետում: Նա դասավանդել է նաև Մասսարիի համալսարանում: 2010-2012թթ. եղել է Կալիարիի համալսարանի օտար լեզուների և գրականության ֆակուլտետի ղեկան:

Լինելով Սարդինիայի բանասիրական գիտությունների կենտրոնի ղեկավար՝ Ջուզեպպե Մարչին հետևում է «Սարդինիայի գրողներ» շարքի հրատարակությանը, գրական-լրագրողական ասպարեզում իրականացնում է հրատարակչական գործունեություն: Հիմնադրել և ղեկավարել է NAE մշակութային եռամսյա լրագիրը (2002-2008թթ): Պրոֆեսորն ուսումնասիրել է այն մեթոդները, ըստ որոնց զարգացել է իտալական գրականությունը տարբեր ժամանակաշրջաններում և աշխարհագրական հատվածներում՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով Սարդինիայի և Սիցիլիայի առանձնահատկություններին: Զբաղվել է 18-րդ դարի ինքնակենսագրական աշխատանքներով (Ջակոմո Կազանովա) և 20-րդ դարի արձակով (Բեպպե Ֆենոլիո, Սերջիո, Ատձենի):

Սրբագրել է 18-րդ դարի հեղինակներ Դոմենիկո Սիմոնի, Ջուզեպպե Կոսսուլի, Անտոնիո Պուրկեդդուի, Անդրեա Մանկա Դել Արկայի, Պիետրո Լեոյի դիդակտիկ աշխատությունները, 19-րդ դարի գրող Էնրիկո Կոստայի ստեղծագործությունները, Վիչենցո Սուլիսի ինքնակենսագրականը, 20-րդ դարի գրող Սալվատորե Մատտայի աշխատանքները, Էջիդիո Պիլիայի գիտական հետազոտությունները և Ումբերտո Կարդիայի ինքնակենսագրականը:

Ջուզեպպե Մարչին հեղինակել է «Սարդինիայի գրականություն: Աշխարհի բոլոր լեզուների առկայությամբ» գիրքը, որում հետազոտելով սարդինական գրականության յուրահատկությունները հինավուրց ժամանակներից մինչև մեր օրերը՝ ուսումնասիրում է չափանիշ համարվող գրողների և գրական երկերի թեման, հռչակավոր և քիչ հայտնի գրողների, ինչպես նաև հանրահայտ տրադիցիոն գրական ստեղծագործությունների և ծայրամասերում ստեղծված աշխատությունների միջև եղած հարաբերությունները:

Euro 4,00

ISBN 978-88-8467-877-5

9 788884 678775